

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Człowiek - najlepsza inwestycja

**PRZEWODNIK DLA
RODZICÓW Z ZESTAWEM
GIER I ZABAW ROZWIJAJĄCYCH
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ
I UMIEJĘTNOŚCI MATEMATYCZNE
EDUKACJA FUNDAMENTALNA
w PRZEDSZKOLU**

egzemplarz bezpłatny

**Katarzyna Lotkowska
Colin Rose**

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

PRZEWODNIK DLA RODZICÓW Z ZESTAWEM GIER I ZABAW
ROZWIJAJĄCYCH PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ I UMIEJĘTNOŚCI MATEMATYCZNE
EDUKACJA FUNDAMENTALNA w PRZEDSZKOLU

Autorzy:

Katarzyna Lotkowska

Colin Rose

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Publikacja dystrybuowana nieodpłatnie do uczestników projektu
Edukacja Fundamentalna w Przedszkolu.

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Żadna część niniejszej publikacji nie może być powielana ani rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie i w jakikolwiek sposób, tak elektroniczny, jak mechaniczny, włącznie z fotokopiowaniem, nagrywaniem na taśmy lub przy użyciu innych systemów, bez pisemnej zgody wydawcy.

Projekt okładki: Paweł Matysiak

Skład graficzny: Paweł Matysiak

Wydawca:

Fundacja Instytut Nowoczesnej Edukacji

www.ine.edu.pl

Spis treści

Wstęp	3
W jakim celu rozwijać umiejętności matematyczne i przedsiębiorczość?	7
Przedsiębiorczość	7
Matematyka już od przedszkola	8
Kreatywność	10
Inteligencje wielorakie a motywacja poznawania świata	11
Siła i odporność psychiczna	18
Wiara we własne możliwości	19
Współpraca w zespole	22
Cechy rozwojowe przedszkolaków	23
Jakimi rodzicami powinniśmy być, by ułatwić dzieciom sukces?	27
Sposoby komunikacji rodziców z dzieckiem	31
Charakterystyczne lęki dziecięce – jak im zapobiec?	37
Od czego zależy sukces dziecka?	41
Zestaw gier i zabaw	45

Wstęp

Dziecko w wieku przedszkolnym jest dla nas – dorosłych – malutkim człowieczkiem, którym należy się troskliwie opiekować, przewidywać zagrożenia, rozwiązywać za niego problemy, by miało łatwiej.

Patrząc na tę sytuację z innej strony – widzimy małego człowieka doświadczającego świat już od trzech lat. W naturalny sposób, przy udziale dorosłych lub bez, pragnącego się usamodzielniać. Świadczą o tym kolejne umiejętności nabywane przez nasze maluchy: nauka siadania, chodzenia, wchodzenia po schodach, jedzenia, ubierania się, mówienia, decydowania itp. Gdy prześledzimy trzy lata życia naszej pociechy, zauważymy wówczas, jak wielkich czynów ono dokonało. Jakie ma możliwości, jaki potencjał, na ile je jeszcze stać...

Wtedy zadajemy sobie pytanie: co powinniśmy zrobić, jako rodzice, by ten rozwój dalej następował? Zapisujemy często dzieci na zajęcia dodatkowe, wynajmujemy specjalistów, którzy profesjonalnie się nimi zajmą.

Otóż okazuje się, że na tę profesjonalność stricte edukacyjną dzieci mają jeszcze dużo czasu. Małe dziecko potrzebuje najbardziej kontaktu z bliskimi osobami, zabaw z nimi, kiedy tylko się da. Powinny to być zabawy nieskomplikowane, pozwalające na twórcze myślenie, a jednocześnie zaspokajające podstawowe potrzeby dziecka, wśród których jest poczucie bezpieczeństwa.

Pamiętajmy, że dla dziecka wiele rzeczy na co dzień jest odkrywanych po raz pierwszy. Ono ćwiczy, doświadcza nowych sytuacji, a co za tym idzie, z pewnością popełnia błędy. I tu najważniejsza jest tolerancja rodziców, spokój, opanowanie i możliwość poprawienia swojego błędu.

Ludzki mózg jest najbardziej fascynującą i dotychczas nieodkrytą

materią naszego świata. Każde dziecko ma inne talenty, rodzi się z innym potencjałem, innymi zdolnościami. My – rodzice – powinniśmy umożliwić dziecku odkrywanie ich.

Często jest tak, że wydaje nam się, że wiemy najlepiej, co jest dla dziecka dobre, kim powinno zostać w przyszłości, jak ukierunkować jego edukację: na przedmioty ścisłe czy humanistyczne. I potem... wszystko zaczyna się burzyć. Nasza wizja przestaje być realna. Pozwólmy więc dziecku próbować pod naszą kontrolą, poszukiwać, pomimo tego, że my zdecydowalibyśmy inaczej. Pamiętajmy, że mały człowiek ma swoje życie, a my swoje. To los wypożycza nam te inteligentne osobki na dwadzieścia lat, a naszym obowiązkiem jest przygotować je do tego, by w przyszłości potrafiły same podejmować decyzje, ponosić konsekwencje, radzić sobie w trudnych sytuacjach, umieć je rozwiązywać, współpracować w zespole, nawiązywać relacje itp.

To są najważniejsze umiejętności, które decydują o sukcesie młodego człowieka w jego życiu. Jest to również załączek rozwijania u małego człowieka cech przedsiębiorczych determinujących sukces życiowy czy zawodowy.

Tak więc zbiór zabaw, który dla Państwa przygotowaliśmy ma na celu przede wszystkim dać Wam możliwość na wspólną zabawę bez większego nakładu finansowego oraz angażowania w to osób trzecich. Czas, jaki poświęcacie swoim pociechom jest inwestycją w ich dalsze życie.

Niniejsza książka pozwoli wykorzystać potencjał dziecka, udowodnić mu, że wiele potrafi, a jednocześnie zdobywać nowe doświadczenia, wiedzę i umiejętności mające bezpośredni wpływ na sukcesy szkolne i życiowe.

By efektywniej wykorzystać czas rozwojowy małego człowieka proponujemy współpracę z wychowawcami przedszkola, z którymi to ujednoclić Państwo sposoby oddziaływania na Wasze dzieci. Dzięki temu działaniu, bardzo ważnemu, dziecko szybciej opanuje ogólnie akceptowane normy zachowań, będzie potrafiło łatwiej odnaleźć się w środowisku. Dzieci mają wówczas wspólne tematy, opowiadają w przedszkolu, w co

się bawiły z rodzicami w domu i odwrotnie. Rodzice natomiast mają poczucie kontroli nad rozwojem dziecka i jednocześnie zdobywają większą wiedzę na ten temat. Wychowawcy także planują współpracę z domem, proponują zabawy korzystne dla dziecka w celu rozwijania określonych umiejętności.

Książka z zabawami jest podzielona na rozwój dwóch najważniejszych umiejętności, które można rozwijać w wieku przedszkolnym, dzięki czemu ułatwimy dziecku wejście w świat szkolny. Są to umiejętności matematyczno-przyrodnicze oraz przedsiębiorczość. Zaproponowane zabawy pozwalają dzieciom doświadczyć sytuacji motywujących je do podejmowania określonych decyzji skutkujących konsekwencjami. Z tymi to konsekwencjami dzieci powinny się zmierzyć, a my obserwować ich nastroje i możliwości. Takie sytuacje dadzą nam możliwość zdobycia konkretnej wiedzy na temat rozwoju dziecka i zaplanować działania, dzięki którym dzieci przełamią bariery i dalej będą chciały się rozwijać w naturalny sposób bez lęków. Mając przy sobie rodzica i nauczyciela łatwiej będą sięgały po nowe doświadczenia, gdyż będą popełniały błędy w poczuciu bezpieczeństwa.

Po jednej stronie każdej z zabaw zamieściliśmy kartkę do prowadzenia zapisów z obserwacji podczas zabawy. Po przeprowadzeniu danej gry wielokrotnie, można zauważyć, w jakim stopniu rozwinęła się określona umiejętność. Notatnik daje również szansę na spisywanie ciekawych odkryć przez dziecko, śmiesznych sytuacji, interpretacji doświadczeń widzianych oczami dziecka, do których w późniejszym czasie chętnie się wraca.

W jakim celu rozwijać umiejętności matematyczne i przedsiębiorczość?

Z badań wynika, że dzieci, które dzisiaj zaczynają swoją edukację, do 40. roku życia od 6 do 9 razy zmieniają swoją specjalność, miejsce pracy. W związku z tak dużymi wymaganiami codziennego życia, powinniśmy je wyposażać w konkretne umiejętności, dające bezpośrednio szanse na osiągnięcie założonych wyzwań i sukcesów.

Przedsiębiorczość

Na wyższych etapach edukacyjnych jest realizowany przedmiot zwany przedsiębiorczością. Uczniowie realizując go mają ukończone już gimnazjum. Minął u nich czas, w którym bardzo łatwo i szybko można było modelować postawy i zachowania człowieka. Im później zaczynamy uczyć dzieci nowych umiejętności bez przygotowania podstaw we wczesnym dzieciństwie, tym trudniej jest oczekiwać efektów swojej pracy. Wychodzi się wówczas z założenia, że dziecko nie posiada predyspozycji, że jest utalentowane w innym kierunku.

Okazuje się jednak, że do piątego roku życia rozwija się u dziecka około 50% mózgu. Czas i umiejętności, do jakich będziemy dzieci przygotowywać w tym wieku zostaną u nich na zawsze. Tak więc rozwój sfer emocjonalnej i społecznej oraz inteligencji interpersonalnej i intrapersonalnej mają bezpośredni wpływ na osiągnięcie sukcesów w dorosłym życiu dziecka, jak również w szkole. W sytuacji, gdzie dziecko wykonuje posłusznie polecenia rodziców i nauczycieli zdarza się, że wszyscy są bardzo zadowoleni i chwalą dziecko mówiąc, jakie ono jest grzeczne, nie płacze, nie kłóci się... W szkole takie dziecko też osiąga wysokie wyniki. Problem pojawia się w momencie, gdy my – rodzice – oczekujemy od niego indywidulanego podejmowania decyzji

i ponoszenia za nie konsekwencji. Musimy być świadomi jednej ważnej rzeczy determinującej życie nasze i naszego dziecka. Jeżeli nie pozwolimy dziecku w dzieciństwie doświadczać, negocjować, iść na kompromis, dziecko nie nauczy się reagować w sytuacjach trudnych, nie będzie też wiedziało, jak umiejętnie postąpić w życiu, by nawiązać czy podtrzymać z innymi ludźmi odpowiednie relacje dbając przy tym o swoje korzyści.

Tak więc dział z zabawami przeznaczonymi do rozwoju przedsiębiorczości jest bardzo ważnym, jeśli nie najważniejszym dającym szansę na zdobywanie dalszych umiejętności tych edukacyjnych, jak również życiowych.

Matematyka już od przedszkola

Wiele dzieci już w wieku przedszkolnym z łatwością opanowuje umiejętność dodawania odejmowania prostych działań matematycznych. Wydawać by się mogło, że będą one zawsze z powodzeniem doskonalić swoje talenty w szkole. Okazuje się jednak, że istnieje wiele innych uwarunkowań determinujących sukces matematyczny małego człowieka w szkole.

Należą do nich:

- Umiejętność rozumienia i wykonywania poleceń
- Koncentracja uwagi i pamięć
- Dostosowanie się do tempa pracy grupy
- Umiejętność dokonywania obliczeń za pomocą konkretów w celu zrozumienia zadania
- Poziom przyjemności z wykonywania ćwiczeń mający wpływ na motywację poznawania.

Nasuwa się pytanie: Jak skłonić dziecko do tego, by uczyło się wszystkiego, co jest mu potrzebne do zdobycia powyższych umiejętności? Na początku należy zadbać, aby nastawienie dziecka do pokonywania

przeszkód było pozytywne. Należy doprowadzić do sytuacji, by dziecko przed podjęciem wyzwania myślało: *Wiem i potrafię to zrobić... Jak się trochę zastanowię, na pewno mi się uda... Zrobiłem to z pomocą, ale następnym razem spróbuję sam.*

Myślenie o przegranej jeszcze przed rozpoczęciem pracy prowadzi do zniechęcenia i dekoncentracji.

Jeżeli mamy za sobą pierwszy krok polegający na zmotywowaniu małego człowieka do działania, jeżeli wiemy, że dziecko z ufnością i wiarą we własne możliwości podchodzi do proponowanych zabaw, zrobimy wszystko, by już we wczesnym dzieciństwie obudzić w nim intuicję i zdolności matematyczne. Wtedy będzie ono traktowało matematykę jako część swojego świata i uzna, że powyższe działania są niezbędne.

Pamiętajcie, iż podstawą matematyki jest poznawanie jej wszystkimi zmysłami i MUSI to być zabawne.

Dziecko w naturalny sposób przyswaja umiejętności matematyczne: rzuca przedmiotami i obserwuje, co się z nimi dzieje w otaczającym środowisku, zakrywa zabawki i bada po jakimś czasie, czy nadal są w tym samym miejscu, ustawia samochody w szeregu jeden za drugim, rozbiera zabawki na części itp.

Tak więc najważniejsze, by nauka matematyki była dla dziecka nieświadomym procesem, z którego czerpie przyjemność w kontaktach z rodzicami, buduje poczucie własnej wartości i jest inspirowane do działania. Powyższy przepis powinien być ukryty w wiecznej zabawie.

Zabawy podczas jedzenia – rozpoznawanie kształtów kanapek, ciastek prowadzą do szybkiego kojarzenia i zapamiętywania pojęć wpływających na rozpoznawanie figur geometrycznych w szkole.

Rozwijanie poczucia ciała w przestrzeni, rozpoznawanie stron lewej i prawej dają dziecku szansę na poznawanie pojęć matematycznych całym ciałem, a w przeszłości ułatwia naukę geometrii.

Kreatywność

Jednym z głównych czynników warunkujących sukces w XXI wieku jest umiejętność twórczego myślenia. Zachęcajcie więc dziecko do rozwijania wrodzonej inwencji, a będzie korzystać z tego daru przez całe życie. Pierwsze pięć lub sześć lat życia dziecka determinuje jego chęć tworzenia i inwencji. To w tym czasie kształtuje się jego motywacja do zadawania pytań, a przede wszystkim do postrzegania codziennych sytuacji na różne sposoby. Umiejętność twórczego myślenia jest odpowiedzialna za wszystkie ludzkie działania. Twórczość to nie tylko muzyka i twórczość literacka, ale także sztuka gotowania, projektowania ogrodów, sztuka tworzenia nowych produktów i twórczej aktywności wszelkiego rodzaju. Dostrzeganie w rzeczach zwyczajnych rzeczy niezwykłych. To jest inwencja! Żeby rozwinąć ją w dziecku, musimy mu tylko zapewnić odpowiednie warunki do rozwoju wyobraźni. Sprawmy, aby otoczenie dziecka było ciekawe i stymulujące, aby jego pokój mógł stanowić małą galerię i laboratorium jednocześnie – dając pole kreatywności.

Często chodzimy na wycieczki krajoznawcze, zaglądamy pod kamienie, nazywajmy gatunki drzew i zbóż, rodzaje chmur. Budujmy razem modele ze starych pudełek, opakowań po jogurcie, rolek po papierze toaletowym i kawałków drewna. W zabawach wykorzystujemy wszystkie zmysły – uczmy się rozróżniać perfumy, kolory, faktury i smaki. Poświęćmy czas na zajęcia plastyczne, ale poza kolorowaniem wprowadźmy też malowanie palcami, malowanie stopami, zabawy z modeliną i masą solną, malowanie gąbką, robienie pieczętek z ziemniaka. Zachęćmy dziecko do przebieranek, występów „na scenie” i zamiany ról – zróbmy w domu restaurację dla zabawek albo szkołę, gdzie dziecko może uczyć misie liczyć. Bawmy się w sklep, odgrywajmy czynności wykonywane przez reprezentantów różnych zawodów. Jak najczęściej bawmy się pacynkami – takie zabawy doskonale uczą wyrażania uczuć słowami. Wymyślajmy bajki, gdy jedziemy samochodem albo po prostu razem siedzimy. Używajmy bogatego słownictwa. Stosowanie barwnych

opisów rozwija kreatywne używanie języka, które będzie dziecku potrzebne w późniejszym okresie do tworzenia własnych opowiadań. Pamiętajmy, że mózg bez ciała nie będzie funkcjonował tak samo jak ciało bez mózgu. Bardzo duży wpływ na nasze samopoczucie i myślenie ma postawa ciała.

Jerome Hartigan, ekspert w dziedzinie wychowania fizycznego, mówi, że jeżeli dzieci pokochają ćwiczenia ruchowe, zdecydowanie zwiększą swoje zdolności akademickie, ponieważ bez ruchu mózg się nie rozwija. Hartigan twierdzi, że istnieją wzorce ruchowe, które „nakręcają” „mózg. Na przykład, specyficzne chodzenie, bieganie i klaskanie jest ściśle powiązane z umiejętnością liczenia, która z kolei łączy się z arytmetyką.

Inteligencje wielorakie a motywacja poznawania świata

Ważnym elementem podczas realizacji programu jest uwzględnienie rodzajów inteligencji wielorakich (według Howarda Gardnerra). Mając na uwadze liczbę możliwych inteligencji, nauczyciel może zaproponować takie techniki i metody zdobywania wiedzy i nabywania umiejętności, które ułatwiają dziecku zapamiętywanie.

Inteligencja językowa

Osoby obdarzone inteligencją językową lepiej rozumieją świat dzięki słowu mówionemu i pisanemu.

Charakterystyka:

Osoby lubiące czytać i pisać; osoby używające bogatego

słownictwa, czerpiące przyjemność z gier i zagadek słownych; osoby z zamiłowaniem do języków obcych, łatwo zapamiętujące i robiące notatki na zajęciach.

Są to osoby z talentem oratorskim, które uczą i skutecznie argumentują, używając słowa mówionego. To osoby czytane, potrafiące w przejrzysty sposób spisać myśli, a także doskonale zrozumieć słowo pisane i mówione. Któż nie lubi dobrych opowieści, dobrych żartów, zagadek lub pięknych wierszy? Dzieci, które mają dobrze rozwiniętą inteligencję językową, lubią słuchać i opowiadać bajki, lubią rymowanki, gry słowne i rzeczy wykraczające poza ramy konwencji. Elementy tej inteligencji to wrażliwość na dźwięki, budowę i znaczenie słów, a także umiejętność używania języka do zabawiania innych, negocjacji lub instruowania słuchaczy i czytelników.

Inteligencja wizualno-przestrzenna

Osoby obdarzone inteligencją wizualno-przestrzenną najlepiej rozumieją świat dzięki wizualizacji i orientacji przestrzennej.

Charakterystyka:

Osoby czerpiące przyjemność z rozkręcania i składania elementów w jedną całość, układające trójwymiarowe konstrukcje.

Takie osoby przywołują wspomnienia dzięki wizualizacji i z łatwością interpretują mapy i plany. Określają, modyfikują i zmieniają różne aspekty świata wizualno-przestrzennego. Są to osoby wyjątkowo wrażliwe na szczegóły, mające bardzo dobrze wykształconą wyobraźnię; dużo rysują, w sposób graficzny przedstawiają swoje pomysły bez kłopotu orientują się w trójwymiarowej przestrzeni. Wyobraźmy sobie dziecko, które lubi rysować, dobrze układa układanki, właściwie interpretuje mapy i konstruuje z klocków skomplikowane budowle. Takie dziecko ma bogatą wyobraźnię i woli książki z wieloma ilustracjami. Jest to dziecko z dobrze rozwiniętą inteligencją przestrzenną, ale do wyobrażenia sobie takiego

dziecka również trzeba użyć inteligencji przestrzennej. Dzieci obdarzone inteligencją przestrzenną świetnie radzą sobie z układankami, klockami Lego i wszystkimi zabawkami „konstrukcyjnymi”. Wiele umiejętności zaliczanych do inteligencji przestrzennej jest ciągle niedocenianych; także w szkołach umiejętności te są uznawane za mniej ważne od innych.

Inteligencja muzyczna

Osoby obdarzone inteligencją muzyczną najlepiej rozumieją świat przez rytm i melodię.

Charakterystyka:

Szybko dostrzegają wzory, łatwo rozpoznają rytm, lubią różnorodną muzykę. Nuca, wybijają takt muzyki, śpiewają lub grają na instrumencie, mają trudności w koncentracji, jeśli słycać muzykę, lubią rytm i poezję. Poznają, doceniają i tworzą rytmy i melodie, łatwo odróżniają poszczególne elementy muzyczne.

Jak twierdzi Howard Gardner — twórca teorii inteligencji wielorakich — inteligencja muzyczna pojawia się najwcześniej, co oznacza, że łatwo ten dar u dziecka zauważyć.

Dzieci obdarzone tą inteligencją zamieniają w muzykę prawie wszystko, co robią. Często ładnie śpiewają i potrafią grać na instrumentach muzycznych. Nawet gdy nie słuchają muzyki, często słyszą melodie „w wyobraźni”. Wybijają rytm, śpiewają i nuca podczas odrabiania lekcji, a także wówczas, gdy uczą się nowych rzeczy.

Dziecko obdarzone inteligencją muzyczną może także: umieć rozpoznać niewłaściwie zagrane lub wyśpiewane dźwięki, doskonale wybijać rytm do muzyki; potrafi odtworzyć melodię, którą usłyszało zaledwie raz lub dwa razy.

Inteligencja ruchowa

Osoby obdarzone inteligencją ruchową najlepiej rozumieją świat przez ruch i fizyczny kontakt.

Charakterystyka:

Osoby lubiące ruch i kontakt fizyczny. Duże znaczenie mają dla nich zwierzęta i środowisko naturalne. Radość sprawia im zgłębianie tajników biologii i zagadnień ekologicznych. Dobrze piszą i liczą, lubią wymyślać nowe gry. Z łatwością kontrolują ruchy swojego ciała i bez trudu posługują się przedmiotami. Lubią biegać, biwakować, pływać, jeździć na nartach, tańczyć, nie potrafią usiedzieć w miejscu. Wszystkiego muszą dotknąć i są bardzo wrażliwi na dotyk.

Prawdopodobnie najgorzej rozumianą inteligencją jest inteligencja ruchowa. Dzieci nią obdarzone mają problemy z usiedzeniem na miejscu i wolą poznawać nowe rzeczy dotykając ich.

Pojawia się problem, gdy takie dzieci znajdują się w zamkniętym pomieszczeniu (na przykład w klasie szkolnej), gdzie oczekuje się od nich skupienia i ciszy. Inteligencja ruchowa często nie jest postrzegana jako dar, lecz jest błędnie interpretowana jako zaburzenia uczenia, lub nawet jako choroba. Czasem nawet u takich dzieci rozpoznaje się ADHD i przepisuje się środki farmakologiczne.

Inteligencja logiczno–matematyczna

Osoby obdarzone inteligencją matematyczną i logiczną najlepiej rozumieją świat przez ciągi zdarzeń.

Charakterystyka:

Lubią porządek i denerwują się, gdy przebywają z osobami niezorganizowanymi. Dokładnie wykonują precyzyjne instrukcje, zbierają informacje, by rozwiązywać problemy. Często potrafią dokonywać szybkich kalkulacji w pamięci. Lubią gry i zagadki prowokujące do myślenia. Posiadają umiejętność logicznego myślenia, szeregowania, dostrzegania przyczyn i skutków, tworzenia hipotez, dostrzegania wzorów. Prezentują racjonalne spojrzenie na życie.

Dziecko stawia pierwszy krok w kierunku rozwoju inteligencji logiczno-matematycznej, zanim jeszcze zacznie chodzić. Bierze do ręki przedmioty, bada je, poznaje związki między przyczyną i skutkiem — jeśli popchnie piłkę, piłka się toczy. Dziecko poznaje także takie pojęcia jak „więcej” oraz „mniej”. Następnie dziecko uczy się liczyć elementy i wykonywać konkretne działania matematyczne takie jak odejmowanie dwóch świeczek z całego pudełka, czy dodawanie klocków do wieży.

Inteligencja interpersonalna

Osoby obdarzone inteligencją społeczną najlepiej rozumieją świat obserwując go oczyma innych ludzi.

Charakterystyka:

Uczą się przez kontakt z innymi osobami.

Umieją wypracować kompromis, negocjują i potrafią rozpoznać emocje oraz intencje innych osób. Potrafią spojrzeć na świat z innej perspektywy niż własna.

Są to ludzie obdarzeni zdolnościami przywódczymi, którzy umieją znaleźć się w świecie polityki. Mają wiele zainteresowań i uczęszczają na wiele dodatkowych zajęć. Umieją organizować pracę w grupie i tworzą pozytywną atmosferę, która pomaga skupić się na wysiłkach grupy. Potrafią przyjąć konstruktywne uwagi i odpowiednio zmienić swoje postępowanie. Jasno i precyzyjnie przedstawiają swoje potrzeby, przy konfrontacji wykazują się asertywnością.

Elementy inteligencji personalnej wykorzystujemy prawie we wszystkich naszych poczynaniach. Istnieje możliwość wspomaganie rozwoju tej inteligencji poprzez np. umożliwienie dzieciom zabaw w większym gronie i zaleca także, by dzieci uczyły siebie nawzajem. Pozwólmy im uczestniczyć w życiu społecznym, w życiu klubów, komitetów, w zajęciach pozalekcyjnych i w działalności organizacji opartych na wolontariacie. Często dyskutujemy i rozwiązujemy problemy w gronie rodzinnym.

Inteligencja intrapersonalna

Osoby obdarzone inteligencją intrapersonalną najlepiej rozumieją świat patrząc na niego ze swojego punktu widzenia.

Charakterystyka:

Mają jasno sprecyzowany punkt widzenia, odczucia i motywy działania. Lubią pracę w samotności, zwykle odnoszą sukcesy i nie potrzebują motywacji zewnętrznej. Są to osoby odznaczające się samodyscypliną.

Lubią wiedzieć, dlaczego wykonują konkretne zadania. Potrafią właściwie ocenić własne umiejętności i słabości, chętnie podejmują wyzwania. Inteligencja intrapersonalna pomaga dziecku zrozumieć, że najważniejszy wpływ może wywierać na siebie. Ta inteligencja pozwala każdemu z nas wejrzeć w siebie i zobaczyć, nad czym należy popracować.

Inteligencja intrapersonalna w połączeniu z inteligencją interpersonalną pomaga ludziom wybrać najlepszą drogę w życiu.

Panuje przekonanie, że dziecko z dobrze rozwiniętą inteligencją intrapersonalną zna i rozumie swoje uczucia i swoje mocne strony. Takie dziecko wie, kiedy można poprosić o pomoc, a kiedy należy rozwiązać problem samodzielnie. Dziecko obdarzone inteligencją intrapersonalną wie, jakie sytuacje są dla niego odpowiednie, a jakich powinno unikać.

Inteligencja przyrodnicza

Osoby obdarzone inteligencją środowiskową najlepiej rozumieją świat przez swoje otoczenie.

Charakterystyka:

Osoby lubiące pracę i przebywanie na świeżym powietrzu oraz klasyfikujące przedmioty w hierarchie.

Takie osoby wierzą, że rola przyrody i ekologii jest w życiu bardzo ważna. Rozumieją i łatwo zapamiętują różne gatunki zwierząt i roślin występujące w ich otoczeniu. Lubią pracę w ogrodzie i sprawia im ona największą przyjemność. Przedstawiciele inteligencji przyrodniczej wychowani w środowisku miejskim, mogą rozwijać swoje zdolności w kierunku zapamiętywania i klasyfikowania przedmiotów w otaczającym ich środowisku, tj. mogą to być np. samochody, sprzęt sportowy, czy okładki płyt CD.

Siła i odporność psychiczna

Odporność psychiczna jest to pojęcie, które określa w znacznej części to, jak reagujemy na stres, napięcie i wyzwania niezależnie od dominujących okoliczności. Jest to o tyle ważne, iż wiemy, że stres i nowe wyzwania nie są same w sobie ani dobre ani złe.

Jesteśmy wystawieni na wpływ czynników wywołujących napięcie i stres prawie w każdej chwili. To, co ma znaczenie, to sposób w jaki na nie reagujemy. Działamy wówczas w różny sposób, w zależności od osobowości, doświadczeń, umiejętności.

Wiemy również, że możemy umieścić dwóch ludzi w stresowym środowisku. Jednego z nich to pogrąży, innego będzie rozwijać. Różnice wyjaśnia odporność psychiczna. Niektórzy ludzie wykazują zdolność do powrotu do normalnego stanu po złym przeżyciu i wewnętrzną potrzebę, pęd energii do odnoszenia sukcesów. To oznacza, że rozwijanie odporności psychicznej jest integralnym składnikiem rozwoju umiejętności osiągnięcia najwyższych wyników.

Badania zgodnie wykazują, że istnieje związek pomiędzy odpornością psychiczną człowieka i jej osiągnięciami, zachowaniami, pozytywnym poczuciem zadowolenia i aspiracjami.

Dla jakiegokolwiek organizacji praca nad rozwojem personelu, który jest bardziej odporny psychicznie prowadzi do osiągnięcia wyższych wyników i do osiągnięcia pozytywnych cech w porównywaniu z innymi osobami.

Dlatego też już we wczesnym wieku dziecięcym powinniśmy tworzyć sytuacje, w którym dzieci będą budowały swą siłę i odporność psychiczną. W takim przypadku, my – rodzice – również musimy się tą umiejętnością wykazać. Z doświadczenia wiemy, jak trudno jest patrzeć i czekać na porażkę dziecka, wiedząc z założenia, że jest duże prawdopodobieństwo, iż jej doświadczy, np.: ucząc się chodzenia, trzymając sztucze czy ubierając się.

Często mamy poczucie obawy o nasze dziecko. Gdy szło po raz pierwszy do przedszkola, zastanawialiśmy się, jak sobie poradzi. Każda czynność wymagająca wykazaniem się nowymi umiejętnościami niosła ze sobą nasz niepokój o sukces małego człowieka. Dzieci są zazwyczaj otwarte na nowe wyzwania, ponieważ nie potrafią, tak jak my, przewidzieć konsekwencji. My – rodzice, chcąc uchronić nasze pociechy przed złymi doświadczeniami swoją postawą budzimy w nich bardzo często niepokój. Jeśli nasze zachowania są systematyczne, dziecko zaczyna reagować podobnie, jak my. Pojawiają się więc mechanizmy obronne, poczynając od płaczu i buntu, przez agresję czy unikanie, kończąc na wycofaniu i zamknięciu się w sobie. Każdy człowiek inaczej reaguje na stres. Inaczej też reaguje w zależności od poziomu stresu.

Pamiętajmy jednak, że to my jesteśmy lustrem dla dziecka, które będzie brało z nas, często nieświadomie, przykład.

Wiara we własne możliwości

Pozytywne nastawienie stanowi istotny element w drodze do sukcesu. Dziecko buduje wyobrażenie o sobie na podstawie sukcesów, jakie osiąga. Naszymi myślami kreujemy samych siebie.

Poczucie własnej wartości dziecka w znacznej mierze zależy od trzech współdziałających elementów.

Należą do nich:

1. Poczucie dziecka, że jest bezwarunkowo kochane za to, kim jest, a nie za to, co osiągnęło.
2. Osiągnięcie celu, który dziecko samo sobie wyznaczyło. Poczucie, że robi postępy.
3. Pozytywne zachęty – szczególnie, gdy do dalszej pracy zachęcają rodzice.

Zdecydowanie zbyt często dzieci spełniają oczekiwania innych osób. Gdy codziennie dziecko staje przed negatywnymi oczekiwaniami (w podejściu do dziecka, słowach, atmosferze, przez język ciała), wówczas oczekiwania te wyłącznie ograniczają dziecko.

Co czulibyśmy, gdybyśmy codziennie słyszeli: „Nie masz racji”, „złe postępujesz” albo „Nie rób tego!”?

Na poczucie własnej wartości dziecka składają się wszystkie jego przekonania i opinie na własny temat. Jego obraz siebie warunkuje odnoszenie sukcesów i ponoszenie porażek.

Poniższe wskazówki pomogą wypracować w dziecku wiarę we własne siły i możliwości.

Dziecko i jego postępowanie to nie to samo.

Krytykujcie postępowanie dziecka, a nie dziecko.

Kształtujcie pozytywne podejście.

Większość zadań, jakie napotykamy w życiu, można rozpatrywać w kategorii problemów lub możliwości.

Nikt nie lubi niepowodzeń, ale sposób, w jaki się do nich podchodzi, ma znaczący wpływ na dziecko.

Pozwólcie dziecku samemu przekonać się, że potrafi rozwiązać różne zadania.

Nie ratujcie dziecka natychmiast z opresji, w jaką wpadło, pod warunkiem że sytuacja nie jest niebezpieczna.

Zachęcajcie dziecko do niezależności.

Starajcie się nie narzucać dziecku celów do osiągnięcia i nie krytykować, jeżeli nie osiągnie tego, czego od niego oczekujecie.

Oczekujcie od dziecka posłuszeństwa, a będzie Was słuchało.

Dzieci zwykle robią to, czego się od nich oczekuje. Jeżeli nie spodziewacie się, że dziecko posprząta zabawki – to z pewnością nie posprząta.

Przy każdej nadarzającej się okazji chwalcie prawidłowe zachowanie, zamiast krytykować zachowanie niewłaściwe.

Przez całe dzieciństwo dziecko powinno słyszeć nieskończenie wiele pochwał – jest to niezmiernie istotne. Chwalcie za konkrety, nie: *świetnie*, lub *dobra robota*. Małe dziecko potrzebuje pochwały konkretnej, typu: *Pięknie posprzątałeś klocki*. Jeżeli musicie ukierunkować dziecko, powiedzcie mu, jak ma postępować, zamiast mówić, czego ma nie robić. Aby dziecko mogło wypracować poczucie swojej wartości, musi znać wartości prawdziwe.

Również prawdziwe wartości potrzebne są do osiągnięcia szczęścia. Podstawowe pytanie brzmi: „Jakie wartości?”

Podczas pracy z dziećmi podstawowa zasada to prostota. Proponujemy więc skupienie się na pięciu podstawowych wartościach:

- Odpowiedzialność – za dom i za siebie.
- Samokontrola – kontrola zachowania, ilości i jakości spożywanych posiłków, czasu spędzonego na oglądaniu telewizji, kontrola przy pracy.
- Szacunek – uprzejmość, troska i umiejętność dzielenia się.
- Uczciwość – mówienie prawdy, przestrzeganie zasad (oszukiwanie i kradzież są zabronione).
- Odwaga – wybieranie właściwego postępowania, nawet jeżeli jest to trudne.

Oto sposób, by przybliżyć dziecku abstrakcyjne wartości:

1. Czytajcie dzieciom (lub opowiadajcie) historie przedstawiające wartości.
2. Mówcie o wartościach prostym językiem i rozmawiajcie o tym, dlaczego są ważne.
3. Wymyślajcie sentencje podsumowujące Wasze rozważania.
4. Szukajcie przykładów w codziennym życiu.
5. Chwalcie natychmiast.
6. Koncentrujcie się na jednej wartości. Każda wartość powinna

stać się „tematem miesiąca”.

7. Chwalcie i nagradzajcie zamiast krytykować.
8. Wyjaśnijcie, dlaczego każda z wartości jest istotna. Ważne jest, by dzieci postępowały zgodnie z wartościami, a nie zgodnie z Waszymi wymaganiami.

Dziecko uczy się w większości od dorosłych. Nie tego, co mówią, ale tego, jak postępują.

Rodzice i nauczyciele są najważniejszym wzorcem dla dzieci i rozbieżność między głoszonymi przez nich wartościami, a postępowaniem na co dzień może zasiać zamęt w głowie dziecka i nieprzewidzianą reakcję.

Z drugiej strony – nikt nie jest doskonały. Ale przecież zawsze można przeprosić. Gdy dorosły wypowiada słowo „przepraszam”, daje dziecku dobry wzorzec. Jak najczęściej należy mówić o wartości, której uczymy. Mówmy też jednak o przeciwieństwach wartości, aby różnica była widoczna.

Współpraca w zespole

Każdy z nas jest w czymś dobry. Jednak otaczający nas świat mówi, że w zespole możemy osiągnąć dużo więcej niż w pojedynkę. Dlatego ważną umiejętnością, jaką powinny posiadać nasze dzieci jest współpraca w zespole oraz nawiązywanie i podtrzymywanie relacji. By tak się stało, należy stworzyć dziecku warunki do obcowania z rówieśnikami, organizowania wolnego czasu tak, by miało możliwość interakcji i zabawy z innymi. Oczywiście wskazane jest, by rodzice również uczestniczyli w zabawach z dzieckiem, pozwalali dziecku na ustalanie w nich zasad i egzekwowanie ich. Jest to okazja do nauczania dziecka, że zasady obowiązują wszystkich. W takich sytuacjach dzieci uczą się radzić sobie z porażką, gdy przegrają w chińczyka, czy jakąkolwiek inną grę.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Pamiętajmy jednak, że tacy mali ludzie nie mogą być dla nas partnerami do gry i muszą też mieć okazję do poczucia sukcesu, czyli wygranej, nawet częściej niż przegranej.

Umiejętność współpracy z innymi dziećmi daje dziecku szansę na szybki rozwój. Dzieci zazwyczaj szybciej uczą się od swoich rówieśników niż od dorosłych, sprawia im to zdecydowanie większą przyjemność.

Cechy rozwojowe przedszkolaków

Dzieci są w stanie wspinać się po piramidzie w celu osiągnięcia szczęścia. Nam – rodzicom przypadło zadanie wspierania ich w tych poczynaniach.

Jeśli poznamy cechy rozwojowe naszych pociech, łatwiej nam będzie zaspokajać ich potrzeby, wiedzieć, czego można od nich oczekiwać, jakie mogą podejmować wyzwania. Innymi słowy: potrafimy lepiej określić, co jest dla nich dobre, a na co powinny jeszcze trochę poczekać

z korzyścią dla nich samych.

Dziecko w wieku przedszkolnym jest pełne emocji zarówno tych bardzo pożądanых jak i tych mniej. Czwarty rok życia to zazwyczaj okres buntu, złości, braku opanowania. Ale pocieszającym jest fakt, że ten etap jest niezbędny do prawidłowego rozwoju małego człowieka. Dziecko często przeciwstawia się Twoim poleceniom, stara się przesuwać granice i często nie dotrzymuje obietnic. Fantazja sięga zenitu, jednak przez cały czas potrafi oddzielić imaginację od rzeczywistości. Uwielbia zadawać pytania i prowadzić dyskusje w nieskończoność. Potrafi też wykazać się opiekuńczością i współczuje innym. Okazuje empatię. Lubi zabawy w grupie z innymi dziećmi. Przywiązany jest jednak do swoich rzeczy i niechętnie się nimi dzieli z innymi.

Pamiętajmy jednak, że decydujący wpływ na zachowanie dziecka oraz kształtowanie się sfery emocjonalnej ma dom rodzinny. By dziecko nauczyło się opanowywać negatywne emocje, które są częścią jego rozwoju, rodzice muszą dawać właściwy przykład (wzorzec) reakcji w konkretnych sytuacjach. W miarę postępów w uspołecznianiu małego człowieka, negatywne emocje maleją.

Przedszkolaki lubią przebywać w gronie rówieśników, szybko nawiązują nowe kontakty, potrzebując przy tym akceptacji. Wspólnie inicjują zabawę, zgodnie współdziałają, jednak często zdarzają się konflikty.

Gdy taka sytuacja zdarzy się naszemu dziecku, dobrze jest poświęcić czas na rozmowę, ale bez podawania konkretnego rozwiązania danej sytuacji. Lepiej będzie, jeśli otrzymamy jak najwięcej informacji o zdarzeniu, samopoczuciu obydwójga stron. Wówczas możemy próbować dziecku pokazać „drugą stronę medalu”, bo taka zawsze jest. Należy rozmowę doprowadzić do momentu, w którym samo dziecko zacznie poszukiwać rozwiązań na przyszłość, gdyby taka nieprzyjemność miała się pojawić jeszcze raz.

Wszystkie dzieci pragną uwagi. Chcą postawić na swoim,

wymuszać korzystne dla nich decyzje. Niektórych można nazwać „małymi wojownikami” biorąc pod uwagę ich upór w dążeniu do celu. Pamiętajmy, że dzieci codziennie wykonują bardzo ciężką pracę. Wykazują się dużą energią i często (w naszych oczach) nadruchliwością, która jest jak najbardziej normalnym stanem. Lubią w ciągu dnia odpocząć, nie trwa to jednak długo. Szybko regenerują swoje siły.

Nasze dzieci mogą też przejawiać zmienne zachowania. Te zmiany zachodzić mogą z tygodnia na tydzień, jak również z dnia na dzień. Posłuszne, podporządkowane rodzicom dzieci, pozbawione uporczywości, buntu, godzące się na wszystko, co powie dorosły, to bardzo rzadki okaz! Powiedzielibyśmy, że nierealny. Dlatego zapomnijmy o naszych wymaginowanych dzieciach, bo w naszych domach mamy właśnie najnormalniejsze na świecie dziecko.

Oznacza to doświadczanie trudnych sytuacji, rozwiązywanie codziennych niezaplanowanych wyzwań zainicjowanych przez malucha.

Kiedy dziecko jest w wieku przedszkolnym:

- pojawiają się pytania: dlaczego? Tu musimy się uzbroić w cierpliwość, by nadażyć z odpowiedziami, a jednocześnie zachować spokój wewnętrzny. Inaczej możemy zmniejszyć u dziecka rozwijającą się ciekawość otaczającego je świata;
- chodzi, chociaż częściej biega, uwielbia wspinać się, nie zdając sobie sprawy z konsekwencji;
- nazywa wszystkie kolory;
- buduje zdania;
- potrafi słuchać historii, ale takich, które wzbudzają jego ciekawość;
- opowiada, lubi mieszać realia z fikcją;
- śmieje się z żartów;
- oddziela przeszłość od przyszłości poprawnie używając wyrazów: jutro, wczoraj, dzisiaj;
- potrafi całkowicie ubrać się i rozebrać, chociaż nam – dorosłym – wydaje się, że to niemożliwe i wyręczamy je z tej czynności;

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

często robimy to dlatego, by zaoszczędzić na czasie, co w przyszłości okazuje się błędem;

- potrafi bawić się z innymi dziećmi;
- rozumie, że należy czekać na swoją kolej, jednak potrafi wykorzystać sytuację, gdy dorośli dadzą mu takie przyzwolenie;
- zaczyna wierzyć w sprawiedliwość;
- potrafi stosować się do zasad – w zależności od postawy rodziców może się tą umiejętnością nie chwalić;
- okazuje troskę o osoby lub zwierzęta, którym dzieje się krzywda;
- może mieć swoich wymyślonych przyjaciół;
- potrafi nauczyć się na pamięć imienia i nazwiska oraz adresu zamieszkania;
- umie czekać przez krótki czas;
- potrafi nauczyć się liczyć przynajmniej do 10;
- Lubi angażować się w obowiązki domowe, ale nie zawsze je kończy.

Jakimi rodzicami powinniśmy być, by ułatwić dzieciom sukces?

U każdego z nas dominuje jedna z półkul mózgowych, która ma bezpośredni wpływ na nasze zachowanie, przetwarzanie informacji oraz reakcję w sytuacjach stresujących. O tym, jak funkcjonujemy na co dzień decydują też dominacje naszych oczu, uszu, rąk oraz nóg. Do tej pory nazywano te schematy lateralizacją.

Ludzie z dominacją lewej półkuli mózgowej pracują zadaniowo, co sprawia im wielką przyjemność. Muszą wykonać i zakończyć jedno zadanie, zanim zaborą się za drugie. Żyją z zegarkiem w dłoni, potrafią dokładnie zaplanować swoje działania. Jednak, gdy plany zaczynają ulegać zmianie, czują się niekomfortowo. Trudno jest im sobie wytłumaczyć tę sytuację, potrzebują czasu, by ułożyć sobie po raz kolejny dalszą część dnia.

Osoby z dominacją lewej półkuli szukają różnic, dlatego jest im łatwiej funkcjonować w tradycyjnym systemie edukacyjnym, niż dzieciom z dominacją prawej półkuli. Już od przedszkola dzieci napotykać na zadania typu: „zaznacz elementy, którymi różnią się pomiędzy sobą dwa obrazki” lub „wskaż siedem różnic”. Ze względu na możliwości lewej półkuli, dzieci o tej dominacji osiągają podczas zadań tego typu sukces. Jednak dzieci w wieku przedszkolnym o takim profilu to rzadkość. Dlatego należy dawać im zadania opierające się na motywacji, emocjach, bliskie tematycznie ich zainteresowaniom.

Kolejnymi cechami osób z dominacją lewej półkuli mającymi bezpośredni wpływ na uczenie się jest kontrolowanie uczuć, myślenie przyczynowo-skutkowe, analiza oraz nastawienie na strukturę. Ci uczniowie muszą najpierw wiedzieć, co będą robić, a potem z kim.

Prawopółkulowisi są osobami zwracającymi uwagę na podobieństwa i emocje. Dlatego mają wokół siebie więcej znajomych, łatwiej nawiązują relacje i wyrażają swoje uczucia. Potrafią myśleć o wielu rzeczach na raz. To ludzie, którym zegarek w ogóle nie jest potrzebny. Kiedy umówią się z kimś i spóźnią około godziny, nie stanowi to dla nich żadnego problemu, gdy lewopółkulowcy czekając „tracą zmysły”.

Każdy z nas posiada swój własny profil dominacji nie tylko półkuli mózgowej, ale też innych części ciała. Od niego zależy nasza reakcja w sytuacji stresującej oraz radzenie sobie z wyzwaniami.

Dobra wiadomość! Wszystkie profile są dobre i niosą za sobą określony potencjał. Każdy z nas korzysta z zasobów obydwu półkul mózgowych w sytuacji sprzyjającej uczeniu i w poczuciu bezpieczeństwa. Jednak istnieje pewne zagrożenie, gdy pojawia się stres. Wówczas rola nauczyciela jest bardzo ważna. Jego zadaniem jest przywrócenie dziecku równowagi psychicznej tak, by mogło podjąć próbę rozwiązania zadania.

Wszelkie informacje zbierane receptorami umiejscowionymi po prawej stronie ciała są przesyłane po przekątnej do lewej półkuli mózgowej. Informacje zbierane prawą częścią ciała przepływają do lewej półkuli. Tam powinny być przetwarzane, jeśli dana półkula jest dominującą. Jeśli jest inaczej, informacje muszą być jeszcze przesłane do

półkuli dominującej.

Jeśli odnaleźliśmy swoje cechy i wiemy, dlaczego nasz organizm reaguje tak, a nie inaczej w sytuacji stresującej, jest duże prawdopodobieństwo, że łatwiej będzie nam zrozumieć nasze dzieci.

U maluchów prawa półkula rozwija się do około 10 roku życia.

Tak więc w wieku przedszkolnym w zdecydowanej większości będą reagowały zgodnie z dominacją półkuli prawej.

Jeśli rodzic okaże się osobą zadaniową, poukładaną, mierzącą czas, to warto poddać się refleksji, trochę zwolnić i przyjrzeć się swojemu dziecku, zniżyć się, a może urosnąć do jego poziomu, by nawiązać kontakt i nie doprowadzić do konfliktu. Dzieci, ponieważ ich mózg cały czas się rozwija, mogą zachowywać się nieadekwatnie do sytuacji, co my – dorośli – często traktujemy jako zachowanie niepożądane. W rzeczywistości mózg dziecka popełnia takie same błędy jak ciało, kiedy maluch uczył się chodzić. Ile razy upadł na ziemię, nim nauczył się trzymać równowagę?

Często podczas rozmów z rodzicami słyszymy: *W pracy zarządzam dwudziestoosobowym zespołem i wszystko działa, a w domu nie.*

Niestety, a może „stety”, w domu z naszym dzieckiem mamy zupełnie inne relacje, dlatego układ dyrektor-pracownik może nie przynieść oczekiwanego sukcesu.

Powinniśmy mieć dla swojego dziecka czas, ono potrzebuje go tak samo jak powietrza.

Wiedząc również, że ponosimy odpowiedzialność za rozwój naszego dziecka uważamy, że powinno nas słuchać, gdyż wszystkie nasze działania są wykonywane w dobrej wierze. Dlatego sądzimy, ustalając np. konsekwencję za złe zachowanie, planując dziecku dzień, że mamy rację. Czy rzeczywiście?

Do mistrza przychodzi mężczyzna i mówi: - *Mistrzu, w całej wsi tylko na moim polu rośnie piękna trawa. Sąsiad przyprawdza na moje pole swoją krowę, by miała co jeść. Przecież to moje pole, mam prawo z niego korzystać jak chcę. Sąsiad powinien paść krowę na swoim polu.* Na co mistrz odpowiada: - *Masz rację!* Po chwili przychodzi do mistrza drugi sąsiad i mówi: *Mistrzu, mam pole, ale nie ma na nim trawy. Jeśli moja krowa nie dostanie jedzenia, zdechnie. We wsi nie będzie mleka. Przecież to zwierzę też ma prawo do życia, a jeśli tak, powinno jeść.* Na co mistrz odpowiada: - *Masz rację.* Gospośia mistrza przysłuchując się tym historiom nie wytrzymała i mówi: - *Mistrzu! Przecież nie może być tak, że dwóch sąsiadów będących ze sobą w sporze ma rację!!!* Mistrz po chwili namysłu powiada: **MASZ RACJĘ...**

Powyższa opowieść daje nam do zrozumienia, że w zależności od punktu widzenia i swoich celów mamy zupełnie inny punkt widzenia danej sytuacji. Tak więc pamiętajmy, że nasze dzieci w wielu przypadkach mają swój pogląd na określone zdarzenia, a naszym zadaniem jest go uszanować. Tylko rozmową możemy przekonać dziecko, czy wytłumaczyć mu swój sposób widzenia, dokładnie i jasno argumentując swoją decyzję. Mają to być jednak argumenty przemawiające do dziecka.

Sposoby komunikacji rodziców z dzieckiem

Style uczenia się

Nasz specyficzny styl uczenia się poznawania rzeczywistości wskazuje na to, w jaki sposób najłatwiej odbieramy sygnały ze świata zewnętrznego. Możemy być wzrokowcami, słuchowcami lub kinestetykami.

Maluch wzrokowiec potrafi bardzo długo przyglądać się obrazkom w książce, może również tę czynność powtarzać wielokrotnie. Wystarczy bawić się z dzieckiem w odszukiwanie zwierząt lub postaci z bajek, a będzie skupione przez długi okres na tej właśnie czynności.

Maluch słuchowiec (to zdecydowanie rzadszy przypadek od wzrokowca, czy kinestetyka) pasjonuje się słuchaniem brzmienia słów lub innych dźwięków. Bardzo atrakcyjna jest dla niego poezja w związku z rymami i rytmem. Różnego rodzaju wierszyki mówione, wyliczanki wpadają dziecku natychmiast w ucho.

Jednak zdecydowana większość przedszkolaków (i nie tylko), uwielbia odkrywać świat poprzez dotyk, ruch i emocje. Jeśli w opowiadaniach pojawiają się jakieś czynności dobrze jest wraz z dzieckiem odgrywać te ruchy, np. ruch fal – bujanie itp. Jednoczesne mówienie, granie, dotykanie i poruszanie się sprawia, że dziecko bardzo mocno angażuje się w odbieranie bodźców i jednocześnie na dłużej zapamiętuje.

Dzieci uczą się najłatwiej, gdy angażujemy ich emocje.

Nam - dorosłym – często musi wystarczyć uaktywnienie kanału wzrokowego, by zapamiętać. Tak zostaliśmy nauczeni przez tradycyjny system edukacyjny. Tego samego więc często oczekujemy od dzieci uniemożliwiając im tym samym łatwiejsze osiągnięcie sukcesu.

Dlatego obserwujmy swojego malucha, zwróćmy uwagę, co jest dla niego najbardziej korzystne i pomimo swojego odrębnego stylu,

uszanujmy jego potrzeby. Okaze się wówczas, że od czterolatka my również możemy się czegoś nauczyć.

Zdarza nam się jednak, że chcąc przekazać dziecku jakąś informację natrafiamy na opór. Dlaczego?

Poddajmy się testowi. Spróbuj podać trzy sytuacje, dla Ciebie trudne, związane z relacjami z Twoim dzieckiem, np.

1. Moje dziecko nie chce jeść śniadania, a zaraz musimy wychodzić
2. Maluch nie chce posprzątać swojego pokoju
3. Bije siostrę

Zastanów się teraz, co powiedziałbyś/powiedziałybyś do dziecka. Przeprowadzając to ćwiczenie podczas warsztatów z rodzicami najczęściej padały odpowiedzi:

- Jedz szybko, bo musimy iść!
- Bo będziesz głodny!
- Sprzątaj natychmiast!
- Czy chcesz nie oglądać dzisiaj bajki?
- Czy możesz ją zostawić?
- Dlaczego ty ją wieszcznie zaczepiasz?

Poniżej przedstawiamy Państwu rodzaje komunikatów interpersonalnych, do których można zaliczyć powyższe odpowiedzi.

1. obwinianie, oskarżanie
2. wykłady, moralizowanie
3. ostrzeżenia
4. postawa męczennika
5. Sarkazm
6. Proroctwa
7. ośmieszanie, zawstydzanie
8. interpretowanie, stawianie diagnozy
9. uspakajanie, pocieszenie
10. wypytywanie, indagowanie
11. ignorowanie treści komunikatu
12. rozkazywanie

Otóż okazuje się, że wszystkie powyższe komunikaty tworzą bariery komunikacyjne. Dlatego powinniśmy znaleźć inne sposoby osiągnięcia celów niż tylko rozkazywanie czy ostrzeżenie. W tym rzeczywistość my – dorośli – jesteśmy dobrzy. Ale to nie działa, mało tego, nasza porażka kończy się konsekwencją negatywną ponoszoną przez dziecko, co jest bardzo niesprawiedliwe.

Nasuwa się pytanie: jak więc mówić, by dziecko poczuło się szanowane, a jednocześnie doprowadzając do sytuacji, w której obie strony osiągną swój cel?

Powinniśmy skupić się przede wszystkim na stwierdzeniu FAKTU: *Widzę, że nie posprzątałeś w pokoju.* USTOSUNKOWANIU SIĘ: *Jest mi przykro, ale bardziej jest smutno miśowi, który jest narażony na uderzenia, może go boleć.* OCZEKIWANIACH: *Chciałabym, byś dbał o*

swojego misia.

Mówiąc to, pamiętaj, by mieć z dzieckiem kontakt wzrokowy.

Najlepiej jest kucnąć obok malucha i mówić używając krótkich i jasnych komunikatów. Jeśli dziecko nie podporządkuje się, powiedz mu o konsekwencji. Pamiętaj jednak, by była adekwatna do sytuacji. Pamiętaj również, że dziecko wytrzyma wiele. Nasuwa się pytanie: czy Ty dasz radę? Jeśli łamiesz konsekwencję, dajesz dziecku do zrozumienia, że nie trzeba dotrzymywać danego słowa. Mówienie dziecku NIE w takich sytuacjach świadczy o dużej mądrej miłości rodziców do dziecka. Uczy je odpowiedzialności za swoje decyzje, szacunku do innych oraz trzymania się ustalonych zasad. Konsekwencja jest podstawą wychowania, zarówno ta pozytywna, jak i negatywna.

Pamiętaj, by rozmawiać o dziecku bez niego. W obecności dziecka traktuj je jak uczestnika rozmowy.

By nawiązać rozmowę z dzieckiem powinniśmy:

- Używać pytań otwartych, typu: *Co robiliście dzisiaj z dziadkiem?*, zamiast: *Fajnie było u dziadka?* Pytania „otwarte” prowokują do rozwinięcia tematu;
- Zapraszać dziecko do podawania propozycji w planowaniu np. wspólnie spędzanego czasu;
- Zachęcać, by uzasadniało swoje wypowiedzi (*Co o tym sądzisz? Pięknie to powiedziałeś...*);
- Naprowadzać dziecko na poprawną odpowiedź, jeśli popełniło błąd;
- Szanować swojego rozmówcę (dać mu tyle czasu na wypowiedź, ile potrzebuje; okazać zainteresowanie opowiadaniem; wyrażać swoją opinię, nie krytykować, nie wyśmiewać, chociaż w duchu często nas słowotwórstwo naszych dzieci bawi);
- Słuchać uważnie (mieć kontakt z dzieckiem, stworzyć dobrą atmosferę, potwierdzić, że rodzic słucha poprzez powtórzenie, streszczenie wypowiedzi dziecka, by upewnić się, czy dziecko zostało dobrze zrozumiane).

Komunikowanie się jest podstawową umiejętnością w procesie wychowania. Przytulając dziecko, wydając mu polecenia, chwając czy ganiąc używamy swoich umiejętności komunikacyjnych. Nasze zachowanie jest sygnałem, w jakim stopniu akceptujemy dziecko. Jeśli ono ma problem, z którym do nas przyjdzie i wyjdzie, a my mu powiemy: „Zasłużyłeś sobie na to” - to niczego więcej nie osiągniemy niż złość, brak chęci kontynuowania z nami dyskusji. Jeżeli jednak w takim przypadku wysłuchamy z uwagą dziecka, określimy swoje uczucia (*Musiło być ci bardzo przykro*), zaakceptujemy je oraz wyrazimy jego uczucia (*Gdybym była twoją koleżanką, zawsze mogłabyś na mnie liczyć*).

Po tego typu rozmowach dziecko ma świadomość, że jego uczucia są akceptowane. Kiedy tak się dzieje, dzieci lepiej zdają sobie sprawę z tego, co czują i z czasem potrafią same znaleźć rozwiązanie swych problemów. Podczas takich rozmów ważne jest, byśmy potrafili wyłowić problemy, których rozwiązanie zależy od nas. Żadnych efektów nie dadzą wypowiedzi zawierające rozkaz (*Nie przerywaj, gdy rozmawiam*), poniżające (*Jak mogłeś to zrobić, jesteś wstrętny*) czy obejmujące kpinę, ironię i drwinę (*Jeszcze trochę i będziemy mogli wywieźć ciebie do zoo*). Wszystkie powyższe komunikaty odnoszą się do dziecka, nigdy do rodzica.

T. Gordon w swojej książce *Wychowanie bez porażek* mówi, jak komunikować się z dziećmi, by znacznie poprawić wzajemne stosunki i atmosferę w domu.

Autor proponuje, żeby w komunikatach wysyłanych do dzieci rodzic powiedział cokolwiek na temat swoich uczuć lub konkretnych skutków, jakie wynikają z zachowania dziecka (*Mam problem z napisaniem pracy, kiedy w domu panuje taki hałas*). Takie wypowiedzi przekazują dziecku informacje na temat:

- jego złego zachowania (*Kiedy po powrocie z pracy zastaję taki bałagan, jest mi bardzo przykro*)
- konkretnych uchwytnych dla rodzica skutków zachowania dziecka (*Muszę tracić dużo czasu na mycie tej podłogi, zamiast pograć z tobą w piłkę*)
- stanu uczuć rodzica (*Jestem zmęczona, a nie Jesteś nieznośny!*).

Na koniec chcielibyśmy tylko dodać, że zachowanie rodziców jest dla dziecka sygnałem, w jakim stopniu sami rodzice je akceptują. Dzieci doświadczające częstej krytyki, myślą o sobie, że nie stanowią żadnej wartości, czego następstwem jest nieudaczne postępowanie.

Nie wolno nam więc zapomnieć o jak najczęstszym chwaleniu naszych pociech, często w sposób pośredni (*Jak miło jest wrócić z pracy do posprzątanego domu*). Stosowanie tych zasad porozumiewania się wymaga od nas umiejętności odnalezienia się w danej sytuacji, analizy przyczyn niepowodzeń i umiejętnego reagowania. Praca jest ciężka, ale opłacalna. Za nią otrzymamy nagrodę, przynajmniej w postaci przyjemnej i miłej atmosfery domowego ogniska i klimatu zachęcającego dzieci do kopiowania wartości wychowawczych rodziców.

Wychowanie wymaga optymizmu i wiary w rodzinę i siebie, ponieważ nigdy nie osiągniemy sukcesu bez podejmowania jakiegokolwiek ryzyka.

Charakterystyczne lęki dziecięce – jak im zapobiec?

Lęki – wymaginowane historie

W czwartym roku życia często pojawiają się u dzieci nowe lęki: przed ciemnością, zwierzętami, śmiercią, autami, strażą pożarną itp. Wyobraźnia dziecka jest na tyle rozwinięta, że potrafi nakreślić niebezpieczeństwa, których nigdy nie doświadczało. Może dlatego są one bardziej wyolbrzymione, niż mogłoby to być w rzeczywistości. Dziecko okazuje strach, oczekuje też wyjaśnienia, dlaczego się boi.

Najczęściej takie zachowania są powodem wcześniejszych częstych przestróg dorosłych przed działaniami dziecka lub zmuszaniem do niektórych czynności, np. jedzenia czy korzystania z toalety bardzo wcześnie, kiedy dziecko jeszcze nie jest na nią gotowe, ma na to jeszcze czas. Nie oznacza to jednak, że każde dziecko, które ma lęki, w dzieciństwie było niewłaściwie traktowane. Każdy człowiek na zmianę może zareagować strachem i również dorośli czegoś się obawia lub nawet boi. Ważne jest, by dziecko w takich sytuacjach doznało poczucia bezpieczeństwa |i zaopiekowania ze strony rodzica. Nie należy dziecka zostawiać samego z problemem. Jeśli nie zadziała jedna metoda, poszukajmy drugiej, np.: Dziecko boi się, że pod łóżkiem siedzi potwór. Nie chce zostać w pokoju samo. Należy wówczas powiedzieć zdecydowanie, że potwory nie istnieją i skupić jego uwagę na czymś przyjemnym: przeczytać mu bajkę, opowiedzieć, jak będzie wyglądał jutrzejszy dzień, jak będziesz biec po swoje dziecko do przedszkola, by je uściskać, a po powrocie do domu razem grać w ulubioną grę.

Pamiętaj!! Pod żadnym pozorem nie sprawdzaj, czy potwór jest pod łóżkiem. Dajesz dziecku do zrozumienia, że jednak mógłby się tam zjawić. Twoja pewność siebie daje maluchowi poczucie wiary. Będzie Ci ufało. Wiedz jednak, że to kredyt zaufania, który tak samo jak się łatwo dostaje, można łatwo stracić.

Lęki przed ciemnością

Jeśli dziecko boi się ciemności, przytulcie je, by wprowadzić spokój. Mówcie niewiele, ważny jest kontakt cielesny. Sami okażcie spokój, jednak pozwólcie dziecku okazać swój strach. Nie należy go uwewnętrzniać. Takie sytuacje mogą doprowadzić do nieadekwatnych zachowań.

Pewien chłopiec miał problemy z zachowaniem w przedszkolu. Był nadrucliwy, nie potrafił skupić się długo nad określoną czynnością, obawiał się zmian. Każda zmiana jego planu powodowała nadrucliwość. Kiedy spotkałam się z mamą Piotrusia, poprosiłam, by opowiedziała, jak Piotruś funkcjonuje w domu. Okazało się, że dobrze. Jednak, gdy poprosiłam, by opowiedziała o jakimś wydarzeniu, które budziło emocje całej rodziny, znaleźliśmy źródło obecnych zachowań Piotрка.

Otóż w wakacje cała rodzina wracała z wczasów do domu. Mieli do przejechania 1400 km. Tato zdecydował, że przemierzają trasę bez noclegu. Okazało się jednak, iż przeliczył swoje możliwości, nad ranem zasnął za kierownicą i spowodował czołowe zderzenie. Na szczęście urazy były niewielkie. Najbardziej została uszkodzona mama, która miała rozcięty łuk brwiowy, co powodowało krwawienie. Piotruś, ponieważ spał na tylnym siedzeniu w trakcie zderzenia wpadł pomiędzy siedzenia, przez co się obudził. Zobaczył rozbite dwa auta, ludzi w szoku i mamę, która biorąc go na ręce mówiła: - *Nic się nie stało! Zaraz pojedziemy dalej i będziesz spał.*

Chciałoby się powiedzieć: - Jak to nic się nie stało?!

Mama starając się wyciszyć emocje Piotrusia skutecznie je tłamsiła w dziecku nie dając możliwości ich uzewnętrznienia. Dziecko nauczyło się przy mamie reagować inaczej, czyli nie okazywać emocji. Jednak zawsze, tym bardziej u dzieci, emocje muszą mieć swoje ujście. Powinniśmy być tego świadomi. Kiedy zaczęliśmy pracować nad komunikacją mamy z Piotrusiem, już po miesiącu było widać efekty w zachowaniu chłopca.

Lęk przed separacją

Każde dziecko objawia lęk przed rozstaniem, jednak w specyficzny dla siebie sposób. Czas, w jakim maleje zależy od konkretnego dziecka i rodziny. Wpływ na to ma przede wszystkim temperament. Gdy dziecko jest otwarte na środowisko, przyzwyczajanie do rozstania trwa krócej niż w przypadku dziecka nieśmiałego, unikającego kontaktu z innymi.

W takich sytuacjach należy dziecku wyjaśnić, dlaczego idzie do przedszkola. Jednak sposób przekazu tego komunikatu również ma swoje znaczenie. Inaczej brzmi informacja: *trudno, musisz iść do przedszkola, bo mama i tato chodzą do pracy i nie możemy z tobą zostać. Nie będziesz tęsknił? A płakał?* No jasne, że będzie.

Ale kiedy pokażemy korzyści z pójścia do przedszkola, brzmi to zupełnie inaczej: *O rety! Jaka jesteś już duża. Czy wiesz, że możesz już iść do przedszkola? W przedszkolu dzieci bawią się ze sobą, są tam wózki i samochody, klocki i wiele innych zabawek. Można się nimi bawić z koleżankami. Dzieci wychodzą też na plac zabaw. Czasami nawet się przebierają.* Opowiadajmy o rytuale, jaki będziemy wykonywać idąc do i z przedszkola: - *Rano jak tylko się obudzę, przyjdę do twojego pokoju i powiem: Zosiu! Wstawaj, ubieramy się i pędzimy do przedszkola. Weźmiemy nowy worek z kapciami i pójdziemy, a w szatni będą twoje koleżanki. – Zosia, Cześć! Fajnie, że przyszłaś. Chodź! Idziemy się bawić!*

Pamiętaj! Jeśli mówisz dziecku, że przyjdiesz po nie po podwieczorku, to nie znaczy dla niego po szesnastej czy po siedemnastej. Podwieczorek kończy się z ostatnim przełkniętym kęsem. Gdy raz, jego zdaniem, oszukasz, będziesz na nowo pracować nad zdobyciem zaufania, co przełoży się na lęki. Tak więc umawiaj się z maluchem, ale tak, byś mógł spełnić dane słowo. Nie marnuj czasu, nie przeciągaj procesu rozłąki i nie ulegaj, jeśli dziecko płacze. Zazwyczaj jest tak, że płacz ustaje zaraz po wyjściu rodzica z przedszkola. Kiedy decydujesz się wyjść z przedszkola, nie rób tego w ukryciu, wyjdź tak, by dziecko wiedziało, świadomie

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

pożegnaj się. Gdy jednak dziecko, pomimo wszystkich powyższych zaleceń, nie jest w stanie się uspokoić i cały czas płacze, to znaczy, że to nie ten moment na wysłanie go do przedszkola. Lepiej poczekać kilka miesięcy i spróbować znowu.

Pamiętajmy więc, że zadaniem rodziców nie jest wypędzenie obaw z wyobraźni dziecka, ale pokazanie konstruktywnych działań, dzięki którym dziecko będzie umiało sobie poradzić w takich sytuacjach. Gdy dziecko boi się psów, policjantów, mundurów, postaraj się oswoić je np. wymyślając na początku zabawę z powyższymi postaciami. Korzystając z okazji, może dziecko wyrazi zgodę, by podejść do danej osoby na ulicy i przywitać się. Nie rób jednak nic na siłę. Na wszystko przyjdzie czas.

Od czego zależy sukces dziecka?

Przyjazne nastawienie

Od nas zależy, z jakim nastawieniem dziecko będzie podejmowało się nowych wyzwań. Jeśli będziemy nosić w sobie obawy i lęk przed każdą nową sytuacją życiową naszego dziecka, nie liczymy na inną reakcję z jego strony. Gdy pokażemy dziecku, że wyzwania są ciekawe i dają poczucie satysfakcji, ono będzie podobnie reagowało.

Poczucie bezpieczeństwa dziecka odgrywa tu znaczącą rolę. Musimy więc dać miejsce na popełnianie błędów. Jeśli maluch zdobywa nowe doświadczenia, ma prawo popełnić błąd. Z nami jest podobnie, tylko nam jest łatwiej się ze swoim błędem pogodzić. Czy pamiętacie kurs prawa jazdy? Najpierw trzeba było zaliczyć lekcje teoretyczne. Potem można było wyjechać z instruktorem autem do miasta. I cóż się okazywało? Często do dziś tak się dzieje, że kiedy ruszamy pod górę, zamiast pierwszego biegu włączyć trzeci, przez co auto gaśnie? A byliśmy już tacy wyedukowani.

Powyższa historia daje nam sygnał, że nasze dzieci mają prawo popełniać błędy o wiele częściej, bo nie zostały przygotowane do życia nawet teoretycznie.

Pozytywne komunikaty

Nasz język jest nafaszerowany przeczeniem „nie”. Okazuje się z kolei, że mózg nie radzi sobie z tym. Innymi słowy ma problemy z odkodowaniem NIE, ale wszystko, co jest za NIE, „łyka jak ciepłe bułki”. Gdy mama mówi do dziecka: *Nie wchodź w kałużę!* okazuje się, że najdalej po pięciu sekundach dziecko stoi w centrum kałuży. I co wtedy? Mama

tłumaczy: - *Przecież mówiłam ci, żebyś nie wchodził do wody. Zobacz! Masz mokre buty i spodnie. Jak pójdziesz dalej? Będziesz chory.*

Na dziecku jednak to nie robi żadnego wrażenia. I nic w tym dziwnego. Dziecko zrobiło dokładnie to, co zrozumiał jego mózg. Mało tego argumenty podawane przez mamę docierały tylko do niej. Dziecku nie przeszkadzają mokre buty czy spodnie. Nie rozumie również, co niesie za sobą choroba, albo nie sprawia mu to żadnego problemu, bo wie, że, jak będzie chore, to spędzi czas z mamą.

Tak więc to my – dorośli – musimy zastanowić jak mówić do dzieci, by osiągnąć swój cel.

Jeśli wiemy, że negacja nie jest przetwarzana przez dziecko, to skupmy się na oczekiwaniach.

Zamiast: *Nie biegaj!* Powiedz: *Idź powoli!*

Zamiast: *Nie rozrzucaj klocków!* Powiedz: *Poskładaj klocki*

A propos sprzątanina: wymagamy od dzieci, by sprzątały swój pokój, a one albo tego nie robią, albo starają się buntować. By tego uniknąć proponujemy zamienić sprzątanina w zabawę. Zróbcie to razem, dzieciom wówczas sprzątanina będzie kojarzyło się z przyjemnością, a nie przykrym obowiązkiem.

Dzieci będą wykonywały wiele poleceń, jeżeli zaangażujemy ich wyobraźnię i emocje. Wtedy wszystko jest przyjemne, można w poczuciu szczęścia spędzić czas.

Zasady i konsekwencje

W Edukacji Fundamentalnej wyznajemy zasadę wychowania bezstresowego, ale dobrze zrozumianą. Naszym zdaniem ten rodzaj wychowania respektuje i egzekwuje wprowadzone zasady, jak również właśnie konsekwencje. Mogą one być pozytywne lub negatywne, w zależności od efektu działania.

Dlatego ważna jest również dyscyplina, ale nie wojskowa. To dyscyplina połączona z szacunkiem do dziecka, ciepłą atmosferą, bez agresji.

Zasady w życiu dziecka, jak i każdego człowieka, są bardzo ważne. Ich brak oznacza niedobór poczucia bezpieczeństwa u małego dziecka, co ma bezpośredni wpływ na jego motywację do działania i zaangażowanie.

Dziecko jest w stanie dać radę wielu negatywnym konsekwencjom. Zadaj sobie pytanie, czy Ty je wytrzymasz.

Pamiętajmy również, że konsekwencje nie mogą przerastać czynu.

Bardzo ważnym elementem w dążeniu do osiągnięcia sukcesu przez dziecko jest jednomysłność rodziców, przynajmniej w jego obecności. Dziecko jest tak inteligentne, że bardzo szybko znajdzie możliwość „wymigania się” z niekorzystnej konsekwencji.

Małe dzieci czują się lepiej, kiedy stworzy się im ustrukturyzowane warunki. Gdy ich brakuje, same dają o tym znać, co często objawia się nieakceptowanym przez rodziców zachowaniem. Zdecydowana większość dzieci rozkwita dzięki zasadom i powtarzalności.

Jeśli dziecko zostanie poddane konsekwencji negatywnej, pamiętaj, że temat od tej pory został zamknięty. Nie mów więcej o zaistniałej sytuacji. Sąd karze za jedno przewinienie tylko raz. Tak więc nienaturalnym jest, kiedy dziecko jest najpierw zganione, potem ukarane, potem jeszcze na forum rodzice opowiadają, czego maluch się dopuścił. To razem już trzy kary.

Tak więc bazując na pozytywnym myśleniu i nastawieniu do działania, częściej będziemy dziecko nagradzać niż serwować mu

negatywne konsekwencje jego zachowań.

Sukces dziecka czteroletniego w zdecydowanym stopniu zależy od nas (rodziców), naszego podejścia do dziecka, postrzegania jego sukcesów. Cieszymy się każdą drobną radością naszej pociechy. Motywujemy ją do działania pozytywnymi komunikatami. Pozwalamy popełniać błędy w poczuciu bezpieczeństwa i bądźmy z naszymi dziećmi, kiedy je naprawiają. Nie róbmy tego za nie, ale pomóżmy im przejść trudne chwile.

Dzięki powyższym działaniom Wasze dzieci mają duże szanse na osiągnięcie sukcesu.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zestaw gier i zabaw rozwijających przedsiębiorczość i umiejętności matematyczne

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Gry i zabawy rozwijające przedsiębiorczość

Zabawa P-1

Opis zabawy

Każda rodzina powinna w pewnym momencie wykonać drzewo genealogiczne, a najlepiej to zrobić, gdy dzieci są małe. Na dużym arkuszu brystolu wypiszcie imiona członków rodziny, przyklejcie fotografie i dopiszcie kilka istotnych informacji – datę i miejsce urodzenia. Rozmawiajcie o znaczeniu więzi rodzinnych i o uczuciu miłości rodziców do dzieci, dziadków do wnuków itd.

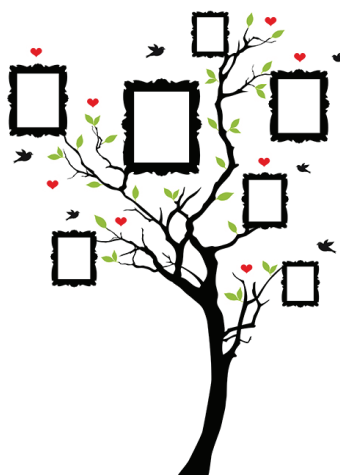
Oglądając albumy rodzinne przypominajcie sobie uczucia i nastroje, jakie towarzyszyły zdarzeniom utrwalonym na zdjęciach. Rozmawiajcie o uroczystościach rodzinnych takich jak śluby, chrzciny, urodziny, rocznice ślubu.

Walory edukacyjne

Dziecko dostrzega, że w rodzinie najważniejsze są uczucia miłości i przyjaźni; uczy się, co oznaczają w praktyce tzw. „więzy krwi”.

Dodatek

Jest bardzo prawdopodobne, że ktoś z rodziny odszukał przodków lub posiada informacje o członkach rodziny.

Zabawa P-2

Opis zabawy

Wesołym i pożytecznym pomysłem jest założenie w domu kącika humoru. Możecie tam umieszczać zdjęcia z wakacji, zdjęcia w śmiesznych pozach – – dosłownie wszystko, co warto zapamiętać. Możecie również podpisywać wszystkie zdjęcia. W kąciku humoru można także umieszczać historyjki lub dowcipy. Zapisujcie wszystkie śmieszne powiedzenia i lapsusy.

Walory edukacyjne

Kształtuje poczucie humoru i umiejętność żartowania. Osoby, które potrafią się cieszyć i umieją nazywać swoje uczucia, a także potrafią śmiać się z siebie, łatwiej nawiązują kontakty.

Dodatek

Co miesiąc postarajcie się zmieniać „motyw przewodni” w kąciku humoru – dodajcie nowy wiersz, rysunek lub rodzinną anegdotę.

Zabawa P-3

Opis zabawy

Dobrze jest stworzyć Księgę Rekordów Dziecka (i pozostałych członków rodziny). Wystarczy przeznaczyć na ten cel album. Zapisujcie osiągnięcia dziecka: czas, w jakim dobiegnie do końca ogrodu, największą złowioną rybę, czas, jaki dziecko potrafi nie mówić i powstrzymać się od śmiechu, największą liczbę klocków, jaką dziecko umie ułożyć w wieżę, najdłuższe słowo, jakie dziecko umie napisać itp.

Wszystkie wyniki umieszczajcie w Księdze Rekordów Dziecka.

Walory edukacyjne

Ważne, by dziecko podejmowało wyzwania dla własnej satysfakcji, a nie w celu zadowolenia rodziców – jest to klucz do prawdziwej motywacji wewnętrznej.

Dodatek

Można wykonać Księgę Rekordów Dziecka w segregatorze z przegródkami, by można było oddzielać różne dziedziny – sport, gotowanie, zabawy, biegi na czas. Dobrze jest fotografować rekordy dziecka, gdy tylko jest to możliwe.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa P-4

Opis zabawy

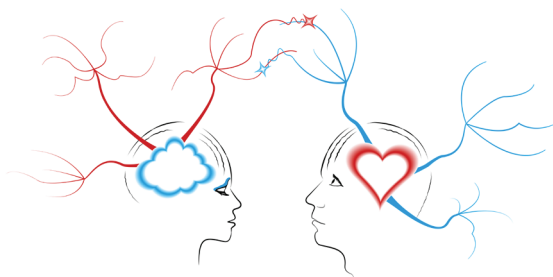
Na środku kartki papieru należy napisać imię dziecka. Następnie należy dorysować odgałęzienia prowadzące do wszystkich osób, które dziecko zna — członków rodziny, przyjaciół (wszystkich osób, które dziecko kocha i które kochają dziecko). Przy tworzeniu mapy pamięci pokaż dziecku, że gdy pomyślimy o jednej osobie, często przypominamy sobie także kilka innych osób.

Walory edukacyjne

Jest to obrazowy sposób, w jaki można pokazać dziecku, że między wszystkimi ludźmi jest wiele zależności i powiązań. Jest to także dobry sposób na wprowadzenie map pamięci, które stanowią pomocne narzędzie w rozumieniu i zapamiętywaniu wątków opowiadań. Mapy pamięci także ułatwiają pisanie wypracowań (w wieku szkolnym).

Dodatek

Podobne mapy możecie wykonać także z kolegami i koleżankami dziecka. Dzięki temu ćwiczeniu dziecko zrozumie, że stanowi centrum swojego świata, ale inni widzą świat inaczej.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa P-5

Opis zabawy

Dziecko powinno mieć czytelny i pozytywny obraz siebie. Mój Wyjątkowy Album jest wspaniałym narzędziem umożliwiającym osiągnięcie tego celu. Powinien on być duży i powinien przedstawiać wszystkie ważne momenty życia dziecka i wszystkie jego osiągnięcia.

Walory edukacyjne

Dzieci, które mają wysoką samoocenę, częściej czują się szczęśliwe i zadowolone z siebie, a także lepiej radzą sobie w sytuacjach stresowych.

Dodatek

Zadaniem tego albumu jest udzielenie dziecku odpowiedzi na pytania: „Kim jestem?“, „Czy pasuję do otaczającego mnie świata?“, „Czy jestem wyjątkowy/wyjątkowa?“.

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa P-6

Opis zabawy

1. Opowiedz dziecku bajkę (np. „Trzy małe świnki”) i rozmawiajcie o tym, jak ciężko pracowała najstarsza świnka i o tym, że była odpowiedzialna. Opowiedz dziecku o odpowiedzialności zwierząt za ich potomstwo — zwierzęta karmią i chronią swoje rodziny.
2. Rozmawiajcie o tym, na czym polega odpowiedzialność rodzica za dziecko (wy tłumacz pojęcie *odpowiedzialność* i *obowiązek*).
3. Rozmawiajcie o tym, na czym polega odpowiedzialność dziecka (np.: sprzątanie zabawek, karmienie zwierzęcia domowego, nakrywanie do stołu lub zanoszenie po posiłku naczyń do kuchni). Pozwól dziecku zdecydować, jakie będą jego obowiązki.

Walory edukacyjne

Dzięki temu ćwiczeniu zachowanie dziecka pokrywa się z oczekiwaniami dorosłych i unikamy zachowań niepożądanych (i krytykowanych).

Dodatek

Powieście na ścianie kartkę przypominającą o obowiązkach dziecka.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa P-7

Opis zabawy

Opowiedz dziecku bajkę, która opowiada o odwadze. Jest wiele tradycyjnych bajek, które opowiadają o wadze odwagi, ale należy także podkreślać, że prawdziwa odwaga polega także na umiejętności podejmowania nowych wyzwań i na odmawianiu, jeśli jesteśmy namawiani do złego lub niewłaściwego czynu.

Rozmawiajcie o tym, czym jest odwaga w życiu rodzinnym — na przykład: robienie tego, co jest słuszne (choćby było trudne); odmawianie, gdy ktoś namawia nas do zrobienia rzeczy złej lub niewłaściwej; podejmowanie wyzwań, nawet jeśli łączy się to z opanowaniem tremy lub wstydu; nawiązywanie nowych znajomości; wytrwałość (np. ponowna próba opanowania jazdy na rowerze nawet po upadku).

Chwal każdy akt odwagi dziecka.

Walory edukacyjne

Podstawowym elementem sprzyjającym osiągnięciu sukcesu jest odwaga polegająca na wytrwałości i postępowaniu według własnych norm moralnych.

Dodatek

Pokaż dziecku, że wytrwale dążysz do tego, by postępować w życiu w sposób prawy. Dziecko uczy się wartości w znacznej mierze od rodziców!

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa P-8

Opis zabawy

Gdy dziecko zacznie dostawać kieszonkowe, zrób wszystko, by to doświadczenie było dla niego ważne i pouczające. Można zaproponować dziecku ulokowanie pieniędzy w trzech „bankach”. Banki te mogą nosić nazwy: Wydatki, Oszczędności oraz Prezenty. Wytłumacz dziecku, że pieniądze w banku Wydatki są przeznaczone na codzienne zakupy. Pieniądze ulokowane w banku Oszczędności są kumulowane, by po pewnym czasie można było kupić coś wyjątkowego. W banku Prezenty przechowywane są pieniądze, które można wydać na pomoc innym osobom.

Walory edukacyjne

Ćwiczenie to uczy dziecko, jak oszczędzać pieniądze, jak je wydawać i jak dzielić się z innymi swoimi „zarobkami”. Dzięki temu dziecko zdobywa dobre nawyki (oszczędzanie) i przyswaja cenione wartości — uczy się dzielić z innymi. Jest to także dobre ćwiczenie kształtujące silną wolę.

Dodatek

Zachęcaj dziecko by regularnie sprawdziło, ile pieniędzy zebrało w każdym z banków.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa P-9

Opis zabawy

Przy każdej okazji pokazuj dziecku, na czym polega planowanie:

„Najpierw zawieziemy Marcelinkę na lekcję tańca na 10.00, potem Patryka na piłkę nożną na 11.00, a potem o 15.00 wszyscy mamy być u babci na podwieczorku”. Pokaż dziecku, że większość rzeczy ma swą ustaloną kolejność — od nakrywania stołu do pisania bajek — każda czynność ma swój początek, środek i zakończenie.

Opowiadaj, jakie czynności trzeba wykonać przy koszeniu trawy, przy zakupach, a nawet przy tankowaniu benzyny.

Walory edukacyjne

Uporządkowanie myśli to pierwszy krok do logicznego myślenia. Jeśli napotkacie trudne zadanie, pokaż dziecku, że dobrze jest:

1. rozpoznać, jakie przeszkody są do pokonania,
2. znaleźć najlepsze rozwiązanie,
3. w logicznej kolejności wykonać wszystkie czynności. Jasno i wyraźnie pokaż dziecku kolejność czynności: 1-2-3.

Dodatek

Gdy dziecko opowiada, co ciekawego wydarzyło się danego dnia, zapytaj: „Co wydarzyło się najpierw? A później? A co wydarzyło się na końcu?”.

Zabawa P-10

Opis zabawy

Poniższe 4 kroki dobrze jest stosować przy rozstrzygnięciu wszelkich rodzinnych dylematów — od planów wakacyjnych do przygotowania prac szkolnych.

1. Zatrzymaj się i pomyśl. Co chcemy zrobić? Na czym polega problem? Może być inaczej, niż się na początku wydaje. Czy spotkaliśmy się wcześniej z podobną sytuacją? W ten sposób można poskromić naturalną inklinację dziecka do pośpiechu.
2. Zaplanuj. Ile jest różnych sposobów postąpienia w danej sytuacji? Nie poprzestańcie na podaniu jednego rozwiązania; gdy pomyślicie, możecie wymyślić coś lepszego. Zapiszcie główne punkty — za i przeciw.
3. Co zrobimy? Gdy ustalimy, jaki cel chcemy osiągnąć, zapiszmy kolejno rzeczy, które musimy zrobić.
4. Jak nam poszło? Sprawdźcie, czy osiągnęliście zamierzony cel. Co się udało? Co się nie udało? Co możemy zrobić lepiej następnym razem?

Dodatek

Pochwal dziecko zawsze, gdy stosuje tę zasadę.

Bez ogólników typu „Świetnie. Dokładnie wszystko przemyślałeś/łaś i dobrze rozwiązałeś/łaś zadanie”.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa P-11

Opis zabawy

Jak najczęściej zastanawiajcie się wspólnie, jak można poprawić świat. Można co miesiąc próbować wcielić w życie nowy pomysł. Gdy czytacie książki i opowiadania, pamiętaj, by pytać: „Czy dzięki temu świat będzie lepszy, czy gorszy? Jak możemy sprawić, by świat był lepszy?”.

Pomysłów do rozważań może Wam dostarczyć wspaniała bajka „Mały Książę” Antoine de Saint-Exupéry’ego.

Walory edukacyjne

Pomaga określić, jakie zachowania wpływają na szczęście i sukces rodziny oraz społeczeństwa.

Dodatek

Jakie zawody przyczyniają się do poprawy życia w społeczeństwie? Jak możemy dbać o środowisko? Jak muzyka, literatura i sztuka wpływają na jakość życia?

Zabawa P-12

Opis zabawy

Zachęć dziecko, by starało się przewidywać przyszłe wydarzenia. Jakie będą konsekwencje...? „Dzisiaj będzie ciepły dzień. Co w związku z tym chcesz ubrać?”, „Coś ładnie pachnie. Jak myślisz, co będzie na podwieczorek?”, „Kto przyjdzie na obiad? Ile w związku z tym potrzebujemy nakryć?”, „Jak myślisz, jak skończy się bajka?”.

Wyszukaj w czasopiśmie (lub w książkach) ciekawych rysunków i zapytaj: „Jak myślisz, co się wcześniej wydarzyło? Jak myślisz, co wydarzy się później?”.

Walory edukacyjne

Rozmawiaj z dzieckiem, by zaczęło świadomie kierunkować swoje myśli.

Dodatek

W zdaniach używaj słów *jeśli* i *wówczas*, aby zmobilizować dziecko do myślenia o konsekwencjach: „Jeśli będziesz krzyczeć w sklepie, co się wówczas stanie?”. Dzięki takim pytaniom dziecko zaczyna kontrolować swoje zachowanie.

Zabawa P-13

Opis zabawy

Quiz to dobra zabawa budująca przekonanie, że dziecko dużo wie. Pytania należy układać tak, by dziecko zawsze umiało podać odpowiedź. Należy też mobilizować do udzielania bogatszych odpowiedzi. Przykłady:

- Wymień trzy rzeczy, które spadają z nieba. Coś jeszcze?
- Wymień trzy zabawy, do których potrzebna jest piłka (lub piłki). Coś jeszcze?
- Wymień części ciała, których mamy po dwie.
- Wymień trzy nakrycia głowy.
- Wymień trzy sposoby podróżowania; trzy przykłady rzeczy, które chowamy do lodówki; trzy przykłady rzeczy, które trzymamy w łazience/kuchni; trzy rzeczy do czytania; trzy zwierzęta futerkowe (lub inne: z muszlami, z łuskami); trzy okazje, gdy przesyłamy znajomym karty okolicznościowe itp.

Walory edukacyjne

Dzięki temu, że dziecko zna odpowiedź na zadawane pytania, ma poczucie, że dużo wie i odpowiadanie sprawia mu przyjemność — w konsekwencji, w przyszłości dziecko będzie chętnie przystępowało do testów.

Dodatek

Trudniejsza zabawa polega na podaniu rzeczy lub zwierząt, które dzwonią, klekoczą, bębnią, migoczą, bzyczą, wyją, gwizdzą, świecą, odbijają światło, błyszczą; są szorstkie, gładkie, kłujące, itp.

Zabawa P-14

Opis zabawy

Wprowadź zwyczaj rozmawiania przy stole w porze posiłków. Każdy członek rodziny opisuje na przykład najmilszą, albo najważniejszą rzecz, jaka mu się danego dnia przydarzyła. Tematem rozmów może być także:

„Czego nowego dziś się nauczyłem”, albo „Spotkałam kogoś, kogo lubię” lub też „Coś, co mi się nie spodobało, ponieważ...”.

Słuchaj uważnie, gdy dziecko z Tobą rozmawia. Zależy Ci przecież na tym, by wiedziało, iż jego słowa są bardzo ważne.

Walory edukacyjne

Dziecko uczy się uważnego słuchania, wyrażania sądów i opinii, a także mówienia o swoich emocjach, odczuciach i preferencjach.

Dodatek

Rozmawiajcie o uczuciach bohaterów książek i ich postępowaniu. Zastanawiajcie się nad tym, jak każdy z Was czułby się w danej sytuacji.

Zabawa P-15

Opis zabawy

- Opowiedz dziecku bajkę o tym, jak ważna jest siła woli — na przykład 12 prac Herkulesa z mitologii greckiej.
- Rozmawiajcie o tym, jak ważna jest siła woli w życiu rodziny (wy tłumacz pojęcie siła woli). Dla dziecka „siła woli” będzie przede wszystkim oznaczać kontrolowanie swoich zachowań lub na przykład ograniczanie spożywania słodczy.
- Rozmawiajcie o tym, jak można trenować siłę woli. Można na przykład policzyć do 10 w chwili złości, wykonywać swoje obowiązki przed zajęciami przyjemnymi, oszczędzać kieszonkowe.
- Naucz dziecko, jak można się wyciszyć
- Gdy dziecko wykazuje siłę woli, nagradzaj jego zachowanie.

Dodatek

Znajdźcie w domu „Spokojny kącik”, czyli miejsce, gdzie dziecko może się uspokoić zamiast wybuchnąć złością. Gdy dziecko wyjdzie ze „Spokojnego kącika”, może przeprosić za swoje zachowanie.

Zabawa P-16

Opis zabawy

Opowiedz dziecku bajkę o szacunku — np. „Piękna i Bestia”.

Rozmawiajcie o tym, jak ważny jest szacunek, który wyrażamy przez uprzejmość, posłuszeństwo, czekanie na swoją kolej, troskę i szacunek dla życia.

Rozmawiajcie o tym, jak dziecko może okazać szacunek (także przeprosiny są oznaką szacunku).

Chętnie chwal każdy przejaw szacunku (poszanowanie życia roślin i zwierząt, uprzejmość, dzielenie się z innymi). Pokaż dziecku przykład braku szacunku — popychanie, przerywanie, niechęć do dzielenia się i zapytaj, jak dziecko czuło się w tych sytuacjach.

Gdy dwoje dzieci kłóci się, zachęć, by każde zastanowiło się nad tym, co zrobiło źle, zamiast doszukiwać się uchybień u drugiego dziecka. Po pewnym czasie dzieci potrafią powiedzieć, co same zrobiły źle!

Walory edukacyjne

Dzieci, które rozumieją, na czym polega okazywanie szacunku, lepiej żyją w grupie (i w społeczeństwie).

Dodatek

Podkreślaj, że skrucha i przeprosiny umożliwiają uzyskanie szacunku innych.

Zabawa P-17

Opis zabawy

Opowiedz dziecku bajkę, która wyjaśni, na czym polega uczciwość i pokaże, dlaczego uczciwość jest tak istotna (np. Pinokio).

Rozmawiajcie o tym, na czym polega uczciwość w rodzinie (mówimy prawdę, przyznajemy się do popełnienia błędów, nie zabieramy przedmiotów należących do innych osób).

Chwal każdy przejaw uczciwości dziecka. Rozmawiajcie o przykładach uczciwości także w takich przypadkach, gdy nikt tego nie widzi i nie może nas nagrodzić (np. co należy zrobić, gdy znajdzie się portfel na ulicy). Jeśli dziecko oszukuje, zapytaj, jak się z tym czuje. Czy nie jest lepiej wygrać uczciwie?

Walory edukacyjne

Uczciwość to podstawowa umiejętność społeczna.

Dodatek

Upewnij się, że dziecko wie, co jest prawdą, a co nie. Możesz na przykład powiedzieć: „Samochód ma koła” albo „Mam nos na stopie”. W podobny sposób rozmawiajcie o tym, co jest słuszne, a co nie.

Zabawa P-18

Opis zabawy

Jeśli macie w domu zwierzątko, obowiązkiem dziecka powinno stać się codzienne jego karmienie. Jeśli dziecko przyniesie do domu np. gąsienicę, niech wie, że trzeba jej zapewnić liście, którymi się żywi. Trzeba także zadbać o to, by nie przynieść do domu gąsienicy chronionego gatunku. Wypuszczenie gąsienicy na wolność uczy dziecko poszanowania wolności.

Karmienie ptaków, wiewiórek i jeży to także doskonały moment do rozmów o ochronie przyrody i o tym, że współdzielimy naszą planetę z wieloma istotami.

Walory edukacyjne

Uczymy się odpowiedzialności, gdy ktoś (lub coś) od nas zależy.

Dodatek

Czy jest w waszym otoczeniu starsza osoba, której dziecko mogłoby pomóc?

Zabawa P-19

Opis zabawy

Dobrze jest w pozytywny sposób przekazywać swoje oczekiwania dotyczące zachowania w rodzinie. Zamiast mówić: „Nie trzaskaj drzwiami”, lepiej powiedzieć: „Proszę, zamykaj drzwi delikatnie”. Zamiast mówić: „Nie waż się spóźnić do przedszkola!”, można powiedzieć: „Zobaczymy, czy umiesz szybko się ubrać i uczesać. Za pięć minut wychodzimy”. Gdy dziecko popełni błąd, zawsze pytaj: „Czego możemy się nauczyć z tego błędu?”.

Walory edukacyjne

Osoby z pozytywnym nastawieniem łatwiej nawiązują kontakt z innymi ludźmi. Na swojej drodze życiowej dziecko na pewno będzie napotykać problemy, ale zawsze trzeba pozytywnie do nich podchodzić i szukać sposobów na ich rozwiązanie.

Średnio, dziecko słyszy około 50 negatywnych uwag dziennie – „nie rób”, „nie wolno”, „zostaw”, a tylko 5 pozytywnych. Staraj się budować w dziecku pozytywne nastawienie.

Dodatek

Nie pytaj dziecka: „Co się dzisiaj wydarzyło?” ale „Co dobrego się dzisiaj wydarzyło?”. Wypracuj pozytywne podejście do życia.

Zabawa P-20

Opis zabawy

Gdy dziecko dorasta, należy zwrócić uwagę na jego obowiązki:

1. Spiszcie razem listę codziennych zadań.
2. Codziennie wieczorem sprawdzaj, czy zadania z listy zostały wykonane i nagradzaj dziecko punktami i gwiazdkami. To zajmuje tylko chwilę.

Pochwal codziennie każdy odniesiony przez dziecko sukces i przydziel odpowiednią liczbę punktów, a raz w tygodniu — nagrodę.

Walory edukacyjne

Nagradzanie właściwego zachowania naprawdę skutkuje.

Dodatek

Dodatkowe punkty za dobre zachowanie umożliwiają nagradzanie (a tym samym także utrwalanie) wszystkich pozostałych wartości.

Zabawa P-21

Opis zabawy

Spędzajcie czas w sposób aktywny i twórczy. Możecie wspólnie coś wykonać (np. latawiec, huśtawkę, wędkę, karmnik dla ptaków), naprawić zepsute zabawki lub pobawić się w „przytulanki”. Dziecko bardzo potrzebuje Twojej uwagi skupionej wyłącznie na nim i fizycznego kontaktu: głaskania, delikatnego tarmoszenia, baraszkowania itp. Podczas wykonywania prac okazuj dziecku swoją troskę o jego bezpieczeństwo i wymagaj od niego tego samego.

Walory edukacyjne

Dziecko czuje, że jest ważną osobą w Twoim życiu, co sprzyja pogłębieniu kontaktu między Wami.

Dodatek

Postaraj się zdobyć rysunki zawierające proste i czytelne instrukcje – umożliwiają one połączenie obrazu, czytania i tworzenia.

Zabawa P-22

Opis zabawy

Najprostszy sposób na podjęcie decyzji to zadanie pytania: „Jakie są argumenty za danym pomysłem, a jakie przeciw?”. Możecie zapisywać argumenty na tablicy lub na arkuszu papieru w następujący sposób: wpiszcie kolejno:

Dobre strony to:...

Niezbyt dobre (lub złe) strony to:

Jaka jest nasza decyzja?

Walory edukacyjne

Zwykle myślimy po cichu, lecz dzieci muszą zobaczyć i usłyszeć, jak należy w logiczny sposób podejmować decyzje. Dzięki temu uczą się logicznie postępować. Na tej karcie (i na następnej) znajdują się ćwiczenia stanowiące dla dziecka wzór logicznego myślenia, którego może używać we wszystkich sytuacjach życiowych.

Dodatek

Pokaż dziecku, że przy podejmowaniu decyzji starasz się wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności, a także, że inne osoby mają odmienne zdanie i należy je także brać pod uwagę.

Zabawa P-23

Opis zabawy

Dzieci należy bezpośrednio angażować w ustalanie zasad i granic — wówczas nie są one narzucone, lecz stają się uzgodnione.

- Organizuj „konferencje rodzinne”, które staną się ważnym elementem życia rodziny.
- Rozmawiajcie o potrzebie określania zasad — na przykład: dlaczego potrzebna jest sygnalizacja świetlna, albo dlaczego ważne są zasady w grach.
- Rozmawiajcie o zasadach, jakie powinna mieć rodzina.
- Uprość zasady i zapisz je razem z dzieckiem.
- Przeprowadźcie głosowanie.
- Ustalcie, co wyniknie ze złamania zasad.
- Każdy (Ty też!) musi obiecać, że będzie przestrzegać ustalonych zasad.
- Dobrze jest uczcić podjęcie tak ważnych decyzji.

Walory edukacyjne

Dzieci (tak jak dorośli) czują się zobowiązane do przestrzegania zasad, jeśli uczestniczą w ich tworzeniu.

Dodatek

Zasady muszą być krótkie i proste. Zapiszcie je i umieśćcie w widocznym miejscu, by można było do nich często zaglądać.

Zabawa P-24

Opis zabawy

Każdemu dziecku potrzebny jest bohater. Zbierz zdjęcia ulubionych postaci dziecka (z bajek, filmów, kreskówek).

Następnie przeczytaj lub opowiedz dziecku o takich postaciach jak Beethoven, który skomponował wiele dzieł w okresie, gdy już nie słyszał. Opowiedz o Edisonie, który ciężko pracował nad swoimi wynalazkami. Opowiedz też o dziecięcych bohaterach sportowych lub religijnych.

Przedstaw dziecku takie postaci jak Nelson Mandela, matka Teresa, Neil Armstrong (można oprzeć się o pozytywne postaci z bajek).

Tematy do rozmów dla dzieci starszych:

Kto jest Twoim bohaterem? Kogo chcesz w życiu naśladować? Dlaczego? Jaką postać w telewizji lubisz najbardziej? Dlaczego? Gdybyś mógł stać się kimś innym, kim chciałbyś być. Dlaczego? Jaką postać z wierszy lubisz najbardziej? Dlaczego lubisz właśnie tę postać? Jak myślisz? Czy lepiej być uczciwym czy odważnym? (Oczywiście obie cechy są równie ważne).

Walory edukacyjne

Im więcej pozytywnych postaci dziecko pozna, tym bardziej będzie się starało naśladować postępowanie osób stawianych mu za wzór.

Dodatek

Zdjęcia pozytywnych bohaterów możesz powiesić w pokoju dziecka lub wkleić do albumu. Wpisz kilka najważniejszych faktów z ich życia.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa P-25

Opis zabawy

Rozmawiajcie o pracy, jaką wykonują różne osoby. W zabawie przedstawiajcie, na czym polega ich praca. Przykładowe zawody: lekarz, pielęgniarka, stomatolog, kasjer, mechanik samochodowy, kucharz, nauczyciel, kierowca autobusu, pilot, weterynarz, kapitan łodzi podwodnej, akrobata, aktor. Dobrze będzie, jeśli przygotujecie odpowiednie przebrania.

Zanim przystąpicie do zabawy, zaplanujcie ją. „Przerwijmy na chwilę i pomyślimy – co powinniśmy zrobić...?”.

Walory edukacyjne

Podstawową umiejętnością, niezbędną do prawidłowego funkcjonowania w grupie, jest umiejętność spojrzenia na świat oczyma innych osób i wyobrażenia sobie ich odczuć.

Dodatek

Rozmawiaj z dzieckiem o zawodach, jakie przedstawicie w zabawie, a także o tym, jakie umiejętności trzeba posiadać, żeby daną pracę wykonywać.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa P-26

Opis zabawy

Kupon za wysiłek jest bardzo przydatną pomocą wychowawczą. Należy przygotować kupony, które mogą wyglądać tak, jak na ilustracji.

Gdy dziecko bardzo stara się wykonać zadanie lub nawet jeśli nie uda się dziecku w 100% wykonać zadania, daj mu Kupon za wysiłek. Następnie, gdy dziecko zbierze ustaloną liczbę kuponów, możecie razem „spieniężyć” kupony. Nagrodą nie powinna być zabawka ani prezent lecz raczej wspólna wizyta w ulubionym miejscu, ulubiona wspólna zabawa lub wspólne zajęcie.

Walory edukacyjne

Dzięki temu prostemu zabiegowi dziecko poznaje wartość wysiłku i wytrwałości, a także uczy się dostrzegać i doceniać te wartości u innych.

Dodatek

Opowiadaj o tym jak trenują sportowcy, a także o tym, jak aktorzy ćwiczą na próbach, zanim będą mogli odnieść sukces i zyskać uznanie za swój występ. Aby odnieść sukces, trzeba wykazać się wytrwałością.

Zabawa P-27

Opis zabawy

Podczas oglądania telewizji zwracaj uwagę dziecka na motywy postępowania bohaterów bajek:

- Dlaczego bohater postąpił w ten sposób?
- Czy postąpił dobrze, czy źle?
- Czy mógł inaczej postąpić?
- Co czują bohaterowie?
- Czy „złego” bohatera spotkała zasłużona kara?
- Czy dobre zachowanie zostało nagrodzone?

Walory edukacyjne

Dziecko uczy się, że istnieją różne sposoby rozwiązywania tego samego problemu i różne mogą być motywy postępowania, uczy się rozróżniania dobra i zła.

Dodatek

Analizuj kreskówki, w których groźne dla zdrowia i życia postępowanie bohatera nie kończy się dla niego przykrymi konsekwencjami (np. pies skaczący z 10 piętra wieżowca spada na cztery łapy, otrząsa się i idzie dalej. Czy to możliwe?).

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa P-28

Opis zabawy

Dobre wspomnienia z dzieciństwa i poczucie bezpieczeństwa są podstawą rozwoju uczuć wyższych: miłości, szacunku i przywiązania. Rodzice w naturalny sposób starają się zapewnić dziecku miłość i opiekę, ale nie wszystkie pomysły są oczywiste.

Wymyślcie rodzinny znak lub rodzinne powiedzenie, które pokaże, że rodzina jest wyjątkowa i niepowtarzalna.

Pisz do dziecka kartki „Kocham Cię” i czasami wkładaj je dziecku pod poduszkę.

Czasem pozwól, by dziecko wybrało, w co się ubierzesz.

Świętujcie ważne okazje – dzień, kiedy dziecko nauczyło się jeździć na rowerze, przeczytało cała stronę w książce lub wymyśliło wyjątkowo dobre opowiadanie. Możliwie jak najwięcej pamiątek umieszczajcie w *Moim Wyjątkowym Albumie* (zabawa nr P-5).

Zrób dziecku przyjęcie-niespodziankę dla uczczenia jego osiągnięć. Gdy musisz wyjechać, napisz do dziecka liścik – niespodziankę lub wyślij do dziecka faks lub e-mail. Jest to doskonała zachęta do czytania! Długopisy z reklamą hotelu oraz pamiątki linii lotniczych mogą być dla dziecka wspaniałym подарunkiem. Czasami wyślij do dziecka małą przesyłkę – książeczkę do kolorowania, plakietkę z imieniem, kredki. Paczka–niespodzianka zawsze sprawia radość. Razem hodujcie rośliny – na przykład słońce lub dynię. Im większa roślina, tym lepiej. Przygotuj na ścianie miejsce, gdzie będziecie umieszczać wszystkie dzieła dziecka.

Dodatek

Najcenniejsze są momenty, w których radość jest dla nas niespodzianką.

Zabawa P-29

Opis zabawy

Poświęćcie trochę czasu i zastanówcie się wspólnie nad tym, co dziecko umie już zrobić. Dzieci nieustannie stają przed zadaniami, których jeszcze nie umieją wykonać i dlatego tak ważne jest, by pokazać im, że robią postępy. Zadawaj dziecku pytania, na które umie odpowiedzieć. Pokazuj, co umie zrobić i chwal jego prace, umieszczone na domowej wystawie. Wy tłumacz, że umiejętności nie przychodzą same i że trzeba ćwiczyć, zanim osiągnie się mistrzostwo. Pozwól, by samo próbowało wykonywać różne czynności. Pomagaj możliwie jak najmniej – tylko tyle, ile trzeba, by osiągnęło sukces.

Walory edukacyjne

Dziecko będzie chętnie podejmowało nowe wyzwania, jeśli będzie miało poczucie, że dotychczas zrobiło już duże postępy i jeśli wcześniejsze próby podejmowania wyzwań kończyły się sukcesem.

Dodatek

Jak najczęściej rozmawiajcie o ćwiczeniu i doskonaleniu umiejętności (a nie na błędach). Tak właśnie postępują sportowcy. Trening czyni mistrza!

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Gry i zabawy rozwijające zdolności matematyczne

KAPITAŁ LUDZKI
 NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
 EUROPEJSKI
 FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-1

Opis zabawy

Dziecko klasyfikuje od momentu narodzin – wszystko układa w grupy: ptaki, psy, zwierzęta, samochody.

Przez zabawę można pomóc dziecku tak określić te grupy, by były jasne i konkretne.

Ile zwierząt potraficie sobie przypomnieć? Ile ras psów?

Ile zwierząt futerkowych? Ile zwierząt latających? Ile dinozaurów, zawodów, sposobów podróżowania, narzędzi z garażu? Ile jest sposobów na ugotowanie ziemniaka?

Na ile różnych sposobów można bawić się piłką? Ile zwierząt można spotkać w gospodarstwie wiejskim?

A w sklepie zoologicznym? Najpierw poproś dziecko, by wymieniło trzy zwierzątka, a dopiero później sprawdźcie, ile różnych zwierząt umie sobie przypomnieć.

Walory edukacyjne

Umiejętność klasyfikowania jest podstawą myślenia i rozumienia mowy.

Dodatek

Jeśli często będziecie się w ten sposób bawić, słownictwo dziecka znacznie się wzbogaci. Jest to doskonałe zajęcie, które można wykorzystać w czasie jazdy samochodem.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-2

Opis zabawy

W talii kart zostaw tylko karty z liczbami. Podziel karty na dwie równe części i przed każdym graczem połóż połowę kart kolorem w dół.

Gracze jednocześnie odwracają górną kartą ze swojego zestawu. Wyższa karta wygrywa, ale gracz musi domagać się przyznania mu punktu. Oczywiście dziecku należy dać dużo czasu na określenie, która karta jest wyższa.

Można grę utrudnić (powyżej 5 roku życia): gracze odejmują od liczby wyższej — niższą. Wygrywa ten, kto pierwszy poda wynik.

Walory edukacyjne

Pomaga w szybkim rozpoznawaniu wartości cyfr. Gra w karty doskonale nadaje się do ćwiczenia matematyki.

Dodatek

Wyjmij z talii jedną kartę i zapytaj dziecko, jaka karta jest niższa, a jaka wyższa od pokazanej.

Zabawa M-3

Opis zabawy

Naucz dziecko podstawowych zasad dotyczących pieniędzy:

1. Należy rozpoznawać wartość poszczególnych monet.
2. Należy rozpoznawać wartość banknotów.
3. Pieniądze należy trzymać w bezpiecznym miejscu.
4. W czasie robienia zakupów wymieniamy pieniądze na towary.

Najlepiej będzie, jeśli dziecko nauczy się tych podstaw na konkretnych przykładach. Na przykład: „Kupmy jednego loda. Ten lód kosztuje 90 gr. To 50 gr plus 20 gr plus 20 gr. To jest moneta 50 gr, a to dwie monety 20 gr. Właśnie tyle potrzebujemy”.

Walory edukacyjne

Dziecko widzi, że matematyka jest potrzebna do posługiwania się pieniędzmi i dzięki temu rozumie potrzebę dodawania i odejmowania. Dzięki kieszonkowemu dziecko uczy się podejmować decyzje.

Dodatek

Zabawa w sklep z użyciem prawdziwych lub plastikowych monet doskonale pokazuje dziecku, że dodawanie i odejmowanie nie jest abstrakcyjne.

Zabawa M-4

Opis zabawy

Podaj 4 rzeczy, które można ułożyć w kolejności — na przykład z kategorii wzrost, waga, etapy procesu, wiek, itp. Następnie poproś, by dziecko ułożyło je w odpowiedniej kolejności (podaj je dziecku w niewłaściwej kolejności).

Przykładowe pomysły:

- Dorosły, niemowlę, dziecko, nastolatek (wiek)
- Sto, dziesięć, pięć, tysiąc (wiek)
- Kot, mysz, żyrafa, osioł (wielkość)
- Pszenica, chleb, ciasto, mąka (etapy)
- Dąb, drewno, żołądz, mebel (etapy)
- Kamień, piasek, skała, góra (wielkość)
- Tydzień, godzina, dzień, rok (czas)
- Domek dla lalek, blok mieszkalny, dom, wieżowiec (wielkość)

Walory edukacyjne

Dziecko uczy się, na czym polega kolejność, następstwo i czas.

Dodatek

Gdy dziecko pozna zasady gry, można przejść do bardziej skomplikowanych przykładów (może to być wartość przedmiotów lub populacja krajów).

Zabawa M-5

Opis zabawy

Liczenie to nasionko, z którego wyrasta matematyka. Aby korzenie tej rośliny były zdrowe i silne, zachęć dziecko, by codziennie troszkę liczyło.

Liczyć wszystko: dwa noże i dwa widelce (gdy nakrywacie do stołu), po pięć palców u rąk i po pięć u nóg, kroki na schodach, guziki przy zapinaniu koszuli, lampy na ulicy, ręczniki w łazience, ziemniaki w garnku, nogi od krzesła, kieszenie przy ubraniach.

Walory edukacyjne

Łatwiej nauczyć się matematyki, jeśli jest ona połączona z konkretnymi przedmiotami.

Dodatek

Jeśli codzienne wydarzenia przerodzą się w gry i zabawy z liczeniem, dziecko w naturalny sposób nauczy się matematyki.

Zabawa M-6

Opis zabawy

Gdy dziecko zaczyna rozróżniać liczby dwucyfrowe, wskazuj je na spacerze albo po drodze do sklepu. Do sklepu możecie iść po tej stronie ulicy po której numery domów są parzyste, a w drodze powrotnej — po stronie z numerami nieparzystymi.

Jeżeli Wasze przedszkole mieści się w budynku z numerem 4, powiedz dzieciom, że następny dom ma numer 6, a kolejny — 8. Zachęcaj dzieci do zgadywania, jaki numer domu będzie następny.

Walory edukacyjne

Doskonałe ćwiczenie wprowadzające liczby parzyste i nieparzyste.

Dodatek

Podawanie numerów domów od największego do najmniejszego uczy odejmowania — na konkretnym przykładzie!

- 10 odjąć 2 równa się 8,
- 8 odjąć 2 równa się 6.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-7

Opis zabawy

Codziennie zadawaj dziecku logiczną zagadkę. Na przykład:

„Co jest białe i mokre z płatkami śniadaniowymi?” albo „Co mruczy, drapie i lubi mleko?” albo „Co mruczy, drapie, ryczy i ma duże kocięta?”. Za każdym razem sprawdźcie, czy odpowiedź dziecka spełnia wszystkie podane warunki. W drugiej zagadce odpowiedzią jest kot, ale w trzeciej — lew lub tygrys. Pierwsze zagadki muszą być łatwe. Zachęć dziecko, by wyobraziło sobie, jak wygląda na przykład kot, lew, tygrys i niech poda uzasadnienie swojej odpowiedzi.

Walory edukacyjne

Takie zagadki rozwijają logiczne myślenie i wzbogacają słownictwo.

Przykładowe zagadki:

Umiem pływać głęboko pod wodą, lecz nie jestem rybą.

Moja pierwsza litera to...

Prawidłowa odpowiedź to łódź podwodna, a zagadka zadana w ten sposób uczy, że nie należy odpowiadać pochopnie, lecz trzeba myśleć logicznie.

Mam dwa rękawy. Często mnie nosisz. Czasem jestem z wełny. Odp.: Sweter
Buduje się ze mnie domy. Zwykle jestem czerwona. Rymują się ze słowem mgła. Odp.: Cegła

Co trzeba zrobić, gdy ktoś rzuca do ciebie piłką? Odp.: Złapać

Nie widać mnie, lecz czujesz mnie, jak dmucham. Zaczynam się na literkę „w”.
Odp.: Wiatr wszystkie rośliny mnie potrzebują.

Zaczynam się na literkę „d” (ostatnia głoska to cz). Odp.: Deszcz

Dodatek

Możesz podawać zagadki w taki sposób: „Kto ja jestem? Mruczę, jak mi dobrze. Drapię, gdy mi źle”.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-8

Opis zabawy

Jeśli dziecko już zna podstawowe „miarki”, jakimi posługujemy się w kuchni (łyżeczka, szklanka), wprowadź prawidłowe jednostki: pół kilograma, kilogram, 60 gramów, pół litra itd.

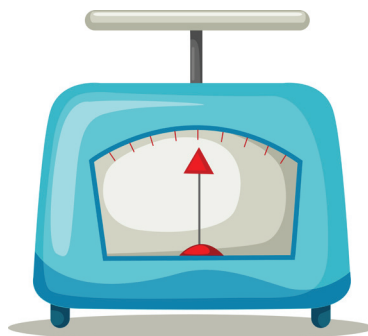
Nawet, jeśli zwykle nie odmierzasz składników dokładnie, zacznij używać kubeczków z miarką i wagi, aby dokładnie odmierzać ilość produktów.

Walory edukacyjne

Jak zwykle, najlepiej się uczymy przez doświadczenia. Nawet małe dziecko szybko nauczy się, że jest różnica między 40 gramów i 100 gramów.

Dodatek

Gotowanie zamień w lekcje matematyki. Jeśli przepis podaje ilość produktów na obiad dla dwóch osób, a wy przygotowujecie obiad dla czterech osób, razem „wymyślcie”, jak podwoić ilość składników.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-9

Opis zabawy

Kredą na chodniku narysuj drabinę i opisz ją liczbami od 1 do 10. Poproś dziecko, by stanęło na liczbie 4.

Potem podaj inną liczbę. Gdy dziecko przestanie liczyć kroki, powiedz: „Tak, 4 dodać 2 równa się 6, rzuć kostką i powtórz ćwiczenie z dodawaniem lub z odejmowaniem (np. 6 odjąć 1 równa się 5) Można rysować dłuższe drabiny (do 20) lub grać w domu, a drabinę narysować na papierze.

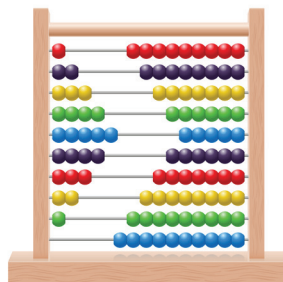
Śpiewaj matematyczne piosenki, np. „Wyszły w pole kurki trzy i gęsiego sobie szły. Pierwsza przodem, w środku druga...”.

Walory edukacyjne

Im częściej w nauce dziecko używa wszystkich zmysłów, tym szybciej się uczy.

Dodatek

Przetnij 20 słomek na części o różnych długościach: krótkie, średnie i długie. Na kartce papieru odrysuj te trzy długości. Pomieszaj słomki. Poproś dziecko, by brało po jednej słomce i mówiło, czy jest krótka, średnia, czy długa. Sprawdzajcie odpowiedzi według wzoru odrysowanego na kartce. Wygrywa osoba, która poda najwięcej poprawnych odpowiedzi. To ćwiczenie dobrze rozwija umiejętność szacowania.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-10

Opis zabawy

Zróbcie duży plakat (najlepiej z twardej tektury), na którym będziecie zapisywać wszystkie wymiary dziecka — wzrost, długość nóg, długość rąk, długość palców i stóp, obwód pasa, obwód klatki piersiowej, obwód uda, szyi i głowy. Porównujcie zapisane wymiary z innymi wymiarami: szerokością drzwi, szerokością szafek, wysokością krzesel i stołów.

Inna wersja ćwiczenia: Jako jednostki miary można użyć także długości ołówka — „Jaką wysokość mają drzwi, gdy mierzy się je długością ołówka?

Jaką długość ma ramię?”.

Walory edukacyjne

Tak jak większość innych rzeczy, zasady miary najłatwiej przyswoić, jeśli można je odnieść do siebie.

Dodatek

Mierzcie przedmioty miarą lub linijką. Pokazuj, że warto dokonać pomiaru, by było wiadomo, czy szafka zmieści się w drzwiach, czy łóżka nie będą dla nas za krótkie itp.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-11

Opis zabawy

Wymijcie z pudełka 10 herbatników, ciasteczek lub biszkoptów i pobawcie się w kupowanie.

W zabawie każde ciasteczko może kosztować 1 grosz.

Daj dziecku pięć monet 1 gr, jedną monetą 5 gr i jedną monetą 10 gr. Zaproponuj, by kupiło 5 ciasteczek — pokaż dziecku, że może „zapłacić” pięcioma monetami groszowymi, albo jedną monetą pięciogroszową. Pokaż, że przy płaceniu monetą o nominale 10 gr dziecko otrzyma resztą. Przy każdym zakupach pokazuj dziecku, jak płacisz i jaką resztę otrzymujesz.

Walory edukacyjne

Dziecko uczy się podstawowej zasady: małe kwoty można połączyć w większą wartość.

Dodatek

Gdy dziecko opanuje dodawanie groszy od 1 do 10, liczcie do 20 używając 20 monet jednogroszowych oraz 2 monet dziesięciogroszowych. Dzięki temu pozna praktyczne zastosowanie systemu dziesiętnego.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-12

Opis zabawy

Pomyśl o dowolnej rzeczy i podaj jej definicję:

„Myślę o zwierzęciu, które umie skakać i żyje w stawie” (żaba).

„Myślę o zwierzęciu, które umie latać, mieszka w jaskiniach i wisi do góry nogami” (nietoperz). Możesz także podać, od jakiej litery zaczyna się dane słowo, np.: „Myślę o słowie, które oznacza zamarznięty deszcz i zaczyna się na literą g” (grad).

Walory edukacyjne

Zachęca dziecko do dociekań, do klasyfikowania przedmiotów i do myślenia.

Dodatek

Jest to zabawa bez ograniczeń. Można zgadywać nazwy postaci z bajek, znane osoby, charakterystyczne elementy z otoczenia dziecka — dosłownie wszystko!

Zabawa M-13

Opis zabawy

Na początku można składać papierową chusteczką na pół, a potem na ćwiartki. Następnie można poprzecinać rysunki na połówki i na ćwiartki.

Tnijcie na kawałki pizzę lub ciasto. Pizza umożliwia poznawanie wszystkimi zmysłami — szczególnie jeśli własnoręcznie ją przygotujecie. Rozmawiajcie o użytych ziołach i ich zapachach, a także o pozostałych składnikach.

Takie owoce jak melony, arbuzy, dynie i ananasy świetnie się nadają do dzielenia na połówki i ćwiartki (a nawet na mniejsze części).

Walory edukacyjne

Dzięki takim ćwiczeniom dziecko uczy się, że jeśli każdą ćwiartkę przetnie na pół, otrzyma osiem kawałków, ponieważ $2 \times 4 = 8$.

Dodatek

Tabliczki czekolady są gotową pomocą dydaktyczną do nauki ułamków — a prawidłową odpowiedź można zjeść!

Zabawa M-14

Opis zabawy

- 1 Przygotuj 12 pchełek i jedno winogrono.
- 2 Każdy gracz, gdy jest jego kolej, może wziąć jedną pchełkę lub dwie.
- 3 Gra toczy się tak długo, aż zostanie tylko winogrono.

Przegrywa gracz, który będzie musiał wziąć winogrono.

- 4 Po kilku grach zadaj dziecku pytanie: „Co trzeba zrobić, aby nie wziąć winogrona? Czy w lepszej sytuacji jest pierwszy gracz, czy drugi? Czy są jakieś zasady, które pomagają wygrać?”.

Walory edukacyjne

Dzięki tej grze dziecko zastanawia się, dlaczego dzieją się różne rzeczy. Gra uczy też sekwencyjnego, systematycznego rozwiązywania problemów.

Dodatek

Kup książkę z różnymi grami i dostosuj je do wieku i umiejętności dziecka.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-15

Opis zabawy

Oto kilka odpowiednich pomysłów:

- Pisz cyfry palcem na plecach dziecka. Zadaniem dziecka jest odgadnięcie napisanej cyfry.
- Dodawaj ziarna prażonej kukurydzy — najpierw 2, potem kolejne 2 i następne 2.
Na końcu ćwiczenia wszystko zjedzcie.
- W ogrodzie szukajcie kwiatka, który ma najwięcej płatków. Możecie też szukać kwiatka najwyższego.
- Wymyślajcie bajki z liczbami, np.: Wiewiórka zebrała 3 orzechy, potem kolejne 2 — ile miała razem? Potem znalazła kolejne 2 — ile miała? Potem zjadła 1. Ile zostało? Potem przyszła druga wiewiórka i...
- Ustaw minutnik kuchenki mikrofalowej na 10/20/30 sekund i razem odliczajcie do zera.
- Stań za dzieckiem i powiedz: „Ty jesteś pierwszy, a ja jestem druga”. Stańcie odwrotnie. Powiedz: „Teraz ja jestem pierwsza, a ty jesteś drugi”. (Pojęcie pierwszy/drugi nie jest dla dziecka oczywiste).
- Pod trzema kubkami schowaj 2 winogrona. Dotykaj kolejno kubków, mówiąc: „To jest pierwszy kubek, ten jest drugi, a ten jest trzeci. Pod którymi kubkami są winogrona?”.

Walory edukacyjne

Dziecko polubi matematykę, gdy będzie ona wesoła i będzie mogło się przy niej ruszać.

Dodatek

Zapisz domowy numer telefonu na kartce papieru i poproś, by go powtórzyło. Gdy będziecie na spacerze, poproś, by dziecko zadzwoniło do domu.

Zabawa M-16

Opis zabawy

Matematyki trzeba uczyć w sposób prawidłowy, ale także zabawny. Oto kilka przykładów ćwiczeń, które można wykonywać z dziećmi.

- Na spacerze popatrzcie, jak wysoko sięgały dinozaury (na podstawie wymiarów podanych w książkach).
- Policzcie, ile miesięcy, dni i godzin żyje każde z Was.
- Ile czasu potrzebuje ślimak, by przejść jeden metr? Jak długo topnieje kostka lodu? Ile czasu zajmuje dojazd do miasta? Zgadnijcie, a potem sprawdźcie.
- Ile w tym miesiącu było deszczowych dni?
- Wymyślcie nowy system miar — na przykład mierzcie długość przedmiotów długością ołówka. Jaką długość ma kot, gdy mierzy się go długością ołówka?
- Odlicz dwa razy po 10 ziaren prażonej kukurydzy, a potem jeszcze 6 i policzcie wszystkie (26). Zjedzcie kukurydżę. Dzieci interesuje matematyka praktyczna, a nie teoretyczna.

Dodatek

Odwróćcie role w zabawie — licz, ile razy dziecko zadzwoni dzwoneczkiem.

Tą grę można stosować przy stole i liczyć uderzenia łyżeczki o szklanekę. Najlepsze skutki przynosi uczenie z zastosowaniem wielu zmysłów.

Zabawa M-17

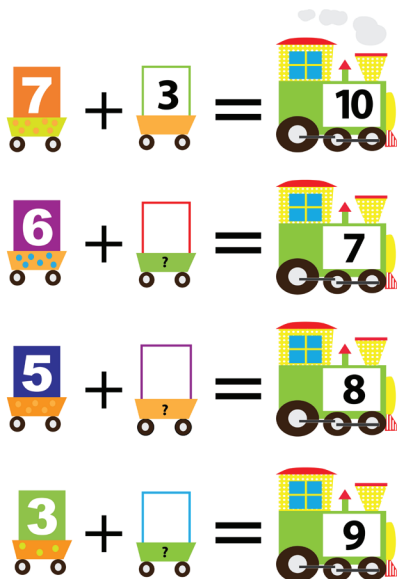
Opis zabawy

Skorzystajcie z patyczków do liczenia. Poproś dziecko, by ułożyło patyczki kolejno od 1 do 10, dzięki czemu zobaczy, że 10 następuje zaraz po 9, a 9 zaraz po 8 (dziecko dotyka i patrzy, czyli angażuje w naukę dwa zmysły).

Ułóżcie patyczki w różnych kombinacjach — patyczki z 3 i 7 kwadratami mają razem taką samą długość, jak patyczek z 10 kwadratami. Taką samą długość mają też łącznie patyczki z 6 i 4 kwadratami, z 8 i 2 kwadratami, a także dwa patyczki z pięcioma kwadratami.

Dodatek

Gdy dziecko zna cyfry, można użyć tych samych patyczków (lub kolorowych pionków), by pokazać, że $1 + 2 = 3$, a $2 + 3 = 5$.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-18

Opis zabawy

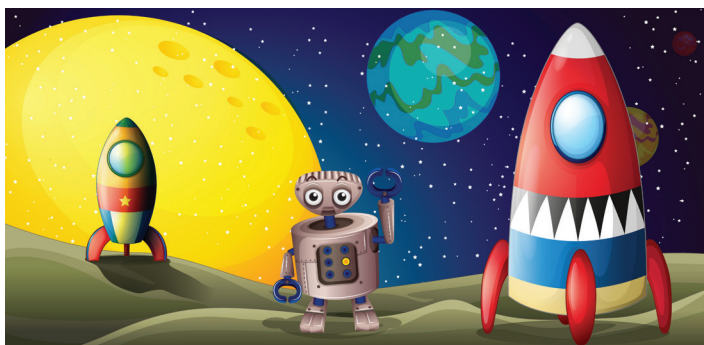
Powiedz dziecku, że jest to gra o nowej planecie, która nazywa się Id. Na tej planecie żyje wiele śmiesznych zwierząt. Żyją tam Oki (narysuj 3 proste zwierzęta z rogami). Ale na planecie Id żyją też inne zwierzęta, nie tylko Oki. Narysuj kolejne 3 proste zwierzęta, ale bez rogów — nie mów, jaka jest różnica między nimi, a Okami. Następnie narysuj kolejne 6 zwierząt (niektóre z rogami, inne bez). Następnie poproś dziecko, by na nowym rysunku wskazało Oki.

Walory edukacyjne

Umiejętność dostrzegania wspólnych cech i wyciągania wniosków jest kluczem do analitycznego myślenia.

Dodatek

Gdy czytacie lub rozmawiacie, wymieniajcie także cechy charakterystyczne — np.: wszystkie ssaki karmią swoje młode mlekiem, wszystkie ptaki mają pióra.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-19

Opis zabawy

Przygotuj karty z cyframi oraz karty ze znakami matematycznymi i połóż je na stole. Karty ze znakiem plus oraz karty ze znakiem minus należy położyć obok.

Każdy gracz, po kolei, bierze dwie karty z cyframi i jedną kartę ze znakiem plus lub minus. Zadanie polega na dodaniu wartości obu kart. Najwyższa suma wygrywa. Jeśli ćwiczyacie odejmowanie, wygrywa najmniejsza różnica.

Walory edukacyjne

Umiejętności matematyczne trzeba ćwiczyć, ćwiczyć, ćwiczyć... — ale najlepiej ćwiczyć w zabawie!

Dodatek

W grze można używać kostki i 30 monet. Po rzucie kostką gracz bierze tyle monet, ile oczek wypadło na kostce. Kto po 10 rzutach ma najwięcej monet?

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-20

Opis zabawy

W zabawie uczestniczą osoby, które przebywają w tym samym pokoju i każda osoba staje się zwierzęciem. Na przykład: tata staje się psem, mama — słoniem, jedno dziecko — kotem, a drugie — królikiem.

Zabawa polega na przekazywaniu wymyślonej piłki i podawaniu nazwy zwierzęcia swojej i osoby, której przekazujemy piłkę. Np.: „tygrys do konia”. Osoba, która otrzymała piłkę postępuje w ten sam sposób i mówi na przykład: „koń do jeża”. Kluczowym elementem w zabawie jest zapamiętanie nie tylko zwierzęcia, które się wybrało dla siebie, ale także zwierząt, które wybrały pozostałe osoby.

Walory edukacyjne

Wspomaga pamięć i koncentrację.

Zabawa M-21

Opis zabawy

Pójdźcie na spacer i zaproponuj polowanie na kształty.

„Ile znajdziesz trójkątów? Ile kół?” (znaki drogowe, koła samochodów, kierownice, opony, kołpaki).

Potem bawcie się w polowanie na kształty w domu. Narysuj podstawowe kształty na białej kartce papieru. Gdy dziecko znajdzie dany kształt, stawia przy nim kreskę.

Walory edukacyjne

Jest to doskonałe ćwiczenie wprowadzające rozpoznawanie i liczenie zbiorów. Rysujemy cztery kreski pionowe, co piąta kreska służy do przekreślenia wcześniejszych czterech — dzięki temu kreski grupują się w zbioro po pięć.

Dodatek

Gdy jesteście na wycieczce, szukajcie podstawowych kształtów, a także kształtów w konkretnych kolorach. Na przykład: „Kto widzi zielony trójkąt?”.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-22

Opis zabawy

Jeśli dziecko umie liczyć, ale nie rozróżnia jeszcze wszystkich liczb (na przykład myli liczbę 27 z liczbą 72), zaproponuj polowanie na liczby. Zapisz wybraną liczbę na kartoniku i poproś dziecko, by odszukało taką liczbę w domu.

Zacznij od liczb mniejszych niż 30, które dziecko może znaleźć na kalendarzu ściennym. Następnie zapisuj liczby, które dziecko może odnaleźć na pudełkach, etykietach, na stronach książki lub na stronach czasopism. Weź kalendarz i załóż dowolną liczbę. Jaka to liczba?

Walory edukacyjne

Jest to kolejny sposób na pokazanie rzeczywistego doświadczania matematyki w życiu.

Dodatek

Jeśli dziecku podoba się gra, zachęć, by samo zaproponowało i zapisało liczbę, na którą będziesz „polować”. Możecie „polować” razem.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Lined area for writing, consisting of 21 horizontal blue lines.

Zabawa M-23

Opis zabawy

Dzieci w wieku szkolnym, które uczą się pisowni nowych słów, zachęcaj do stosowania zasady „popatrz, zakryj, napisz, sprawdź”.

Popatrz uważnie na nowe słowo i zapamiętaj, co widzisz.

Zakryj słowo, by nie było go widać.

Napisz słowo z pamięci, mówiąc je po cichu do siebie. Rozbij je na części (syłaby).

Sprawdź, czy napisane słowo jest poprawne.

Jeśli słowo nie zostało dobrze napisane, nie poprawiaj go, lecz powtórz ćwiczenie od początku.

Walory edukacyjne

Pisanie słów tworzy w pamięci dzieci wzorzec pisania.

Dodatek

Wielu dzieciom pomaga próba „zobaczenia” słowa. W tym celu zamykają oczy zanim zaczną pisać z pamięci.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-24

Opis zabawy

Przygotuj dwa przedmioty i zastanówcie się wspólnie z dzieckiem, w jaki sposób te dwa przedmioty są do siebie podobne np.: pytanie: Jakie widzisz podobieństwo między kółkiem zębatym a grzebieniem?

Odpowiedź: oba przedmioty mają zęby i oba są potrzebne. Zwykle jest więcej odpowiedzi niż jedna — celem zabawy jest zachęcenie do twórczego i logicznego myślenia. W zabawie ze starszym dzieckiem, można podawać pary dowolnych słów — zadaniem jest obmyślenie możliwego połączenia obu przedmiotów. Doskonale rozwija zdolność twórczego myślenia.

Walory edukacyjne

Kluczem do twórczego myślenia jest szukanie związków, które mogą z początku nie być oczywiste.

Kilka pomysłów:

Przedmioty:

Cechy wspólne:

filiżanka/konewka

można do nich nalać wodę,
można wylewać wodę, mają uchwyt

kotek/dziecko

małe, dużo śpią, wiercą się

orzeł/tygrys

polują, są silne

czekolada/kino

przyjemne, lubią je dzieci

wiatr/woda

poruszają przedmioty (np. koło młyńskie, wiatrak)

bułka/biszkopt

jadalne, z mąki, na literę b

nóż/nożyce

tną, ostre

Dodatek

Można łączyć słowa z rysunkami. Można także łączyć dwa przedmioty.

Zabawa M-25

Opis zabawy

Dzieci w wieku trzech, czterech lat bardzo lubią bawić się w sklep. Można kupić kasę sklepową, monety i banknoty do zabawy, metki, a nawet małe opakowania po produktach. Takie zabawki to doskonały prezent na trzecie urodziny. Oczywiście, dziecko może się także bawić pustymi opakowaniami po prawdziwych produktach, a metki można wykonać własnoręcznie. Gdy jesteście w sklepie, rozmawiajcie o cenach, a także o tym, czym się kierujesz kupując poszczególne produkty. Powiedz dziecku, że niektóre owoce sprzedawane poza sezonem są drogie. Wytłumacz też, na czym polega dobra cena.

Walory edukacyjne

Zakupy stanowią doskonały wstęp do zrozumienia roli pieniędzy i do ćwiczenia matematyki — uczą też dziecko właściwie korzystać z kieszonkowego.

Dodatek

Weź dwie monety jednogroszowe i powiedz, że razem mają taką samą wartość, jak jedna moneta dwugroszowa.

Naucz też dziecko wartości monet 5 gr, 10 gr, 20 gr oraz 50 gr.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-26

Opis zabawy

Należy przygotować tarczę podobną do tarczy przedstawionej na ilustracji. Każdy gracz zamyka oczy i ołówkiem dotyka tarczy. Każdy gracz zapisuje liczbę na swojej kartce. Gdy gracz „nie trafi” w tarczę, próbuje jeszcze raz. Gdy zostanie „trafiona” kolejna liczba, zadaniem gracza jest podać sumę tej liczby i liczby poprzedniej.

Walory edukacyjne

Umiejętności matematyczne trzeba ćwiczyć... w zabawie! Dlatego warto wprowadzić tę zabawę, jak tylko dziecko pozna zapis liczb.

Dodatek

W podobny sposób można odejmować — na początku od 10, a potem od 20.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-27

Opis zabawy

Poproś dziecko, by rozejrzało się po pokoju i opisało wszystko, co widzi. Dziecko wymieni na początku tylko kilka podstawowych przedmiotów, więc należy podpowiedzieć także pozostałe rzeczy i powiedzieć, że widzimy wiele rzeczy, ale często ich nie zauważamy! To samo ćwiczenie można wykonywać po drodze do sklepu.

Daj dziecku zdjęcie z czasopisma lub zdjęcie rodzinne i poproś, by dokładnie się mu przyjrzało. Następnie odłóż zdjęcie i poproś, by dziecko opowiedziało wszystko, co zapamiętało. Podpowiadaj. Na przykład: „Ile było samochodów? W co pani była ubrana?”.

Poproś też, by dziecko zamknęło oczy i przypomniało sobie, w co tata jest ubrany lub ile okien jest w sąsiednim pokoju domu.

Walory edukacyjne

Koncentracja wymaga uważnego przyglądania się, a przy tym jest kluczowym elementem potrzebnym do zapamiętywania.

Dodatek

Gdy dziecko przypomina sobie zdjęcie, możesz podkreślić wagę systematyczności — należy przyglądać się zdjęciu od lewej strony do prawej i od góry do dołu.

Zabawa M-28

Opis zabawy

Jedzenie wspianie pomaga w zrozumieniu matematyki. Oto trzy pomysły:

1) Zabawa w więcej i mniej

a Mam 4 cukierki, a ty masz 2.

Masz więcej, czy mniej?

b Było 10 cukierków. Zjedliśmy 3. Czy teraz jest ich więcej czy mniej?

Mamy teraz więcej, czy mniej niż na początku?

c Mam 4 ziemniaki na talerzu, ty masz 3. Jeśli je położymy na jeden talerz, to będzie więcej czy mniej niż 4?

2) Zrozumieć zero

Weź dwa otwarte pudełka. Do jednego z nich włóż 3 cukierki, do drugiego - żadnego. Zapytaj: „Ile będzie cukierków, jeśli dodamy wszystkie cukierki z pudełek? A ile będzie cukierków, jeśli zabierzemy puste pudełko?” Ćwiczcie odejmowanie na różnych liczbach z zakresu od 1 do 9.

Dodatek

Korzystaj z okazji, by dodawać owoce i warzywa podczas przygotowywania posiłków.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-29

Opis zabawy

Dziecko może pomagać przy sortowaniu prania.

Najpierw poproś, by pomogło rozdzielić skarpetki, bluzki i swoje koszulki od pozostałych rzeczy.

Zachęć dziecko do porównania rzeczy mokrych i suchych, a także do porównania różnych rodzajów tkanin. Rozmowy o działaniu mydła lub proszku do prania, a także o schnięciu ubrań na słońcu, to wprowadzenie w świat nauki.

Walory edukacyjne

Wykonując takie ćwiczenia, dziecko poznaje świat wiedzy, uczy się matematyki i logiki (zasada: akcja powoduje reakcję). Jak najczęściej sortujecie i klasyfikujecie przedmioty.

Dodatek

Poproś dziecko, by posegregowało guziki (lub szpulki) według wielkości, koloru lub kształtu. Segregujecie sztućce, narzędzia, zabawki — wszystko!

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-30

Opis zabawy

Przygotuj jadłospis na tablicy albo na kartce papieru. Poproś dziecko, by pokolorowało jadłospis — im śmieszniej, tym lepiej. Jeśli dziecko nie umie wszystkiego przeczytać, narysuj odpowiednie rysunki.

Daj dziecku jednogroszowe monety i zapytaj, co zamawia. Ile to kosztuje? Czy dziecko ma wystarczająco dużo pieniędzy, by kupić wybraną potrawę?

Walory edukacyjne

To świetna zabawa i prawdziwa matematyka.

Dodatek

Wymyślajcie bajki o robakach przychodzących do restauracji i zamawiających obrzydliwe potrawy. Dzieci bardzo lubią takie bajki.

Zabawa M-31

Opis zabawy

Naucz dziecko, w jaki sposób robi się szaszłyki z warzyw i owoców.

Podczas wykonywania poszczególnych czynności, opowiadaj o tym, co robicie: „W jednej ręce trzymasz drewnianą szpadkę, a drugą nakłuwasz ćwiartkę pomidora. Świetnie! Przesuń warzywo i teraz nakłuj kawałek ogórka”. Gdy dziecko radzi już sobie z nakłuwaniem, wprowadzaj trudniejsze wersje tej zabawy:

1. Zrób kolorowy szaszłyk, połóż go przed dzieckiem jako wzór i poproś, by wykonało taki sam.
2. Narysuj na kartce rząd kolorowych plamek – zadaniem dziecka jest kolejne nakłuwanie warzyw w kolorach zgodnych z sekwencją przedstawioną na rysunku.
3. Podaj dziecku jedynie słowną instrukcję.

Walory edukacyjne

Czytanie i pisanie to umiejętność odtwarzania sekwencji znaków kolejno od lewej do prawej.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-32

Opis zabawy

Wizyty w sklepach dają wiele możliwości poznawania świata. Policzcie wszystkie zawody, które wykonują pracownicy sklepu: sprzedawca, kontroler, sprzątaczką, rzeźnik, piekarz, kierowca. Zapytaj dziecko, jaki zawód jest najciekawszy i jaką pracę chciałoby wykonywać. Pytaj dziecko, co by robiło, gdyby było strażakiem, policjantem, bibliotekarzem itp.

Walory edukacyjne

Tak rozmawiaj z dzieckiem, by interesowało się wszystkim, co się wokół niego dzieje.

Dodatek

Zapytaj swoich znajomych czy możecie odwiedzić ich w pracy. Szukaj ciekawych zawodów.

Zabawa M-33

Opis zabawy

Do uczenia matematyki można także wykorzystać numery rejestracyjne samochodów. Na początku, zachęć dziecko do rozpoznawania cyfr. Następnie możecie dodawać poszczególne cyfry lub odejmować je.

Starsze dzieci mogą podawać dwucyfrowe lub trzycyfrowe liczby znajdujące się na rejestracjach:

„55-78” lub „23-478”. Po drodze na przystanek autobusowy możecie liczyć zaparkowane samochody.

Walory edukacyjne

Matematyka staje się o wiele łatwiejsza, jeśli jest zabawna i można ją wykorzystać w praktyce. Jeśli na spacerze często wykorzystujecie ćwiczenia matematyczne jak najczęściej proponuj, by dziecko samo wybierało gry na dany dzień.

Dodatek

Litery z tablic rejestracyjnych możecie wykorzystać do wymyślania wyrazów.

Zabawa M-34

Opis zabawy

Przygotuj trzy pojemniki (na przykład trzy puste pudełka po jogurcie lub trzy plastikowe kubeczki) oraz mały przedmiot, który można łatwo pod nimi ukryć — może to być moneta lub piłeczka.

Umieść przedmiot pod kubeczkiem, wyraźnie pokazując dziecku, pod którym kubeczkiem będzie się on znajdować. Następnie zmień ułożenie kubeczków i zapytaj: „Pod którym kubeczkiem znajduje się moneta?”.

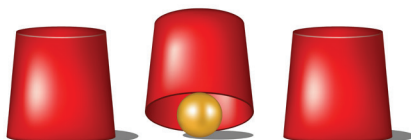
Zamieniajcie się rolami, by także dziecko ukrywało przedmiot pod kubeczkiem.

Walory edukacyjne

Jest to przyjemna zabawa ucząca koncentracji.

Dodatek

Pokaż dziecku przedmiot (np. klucz) i powiedz: „Schowam ten klucz”. Pokaż, gdzie będzie leżał klucz i odczekaj chwilę, by dziecko skupiło uwagę. Następnego dnia zapytaj: „Gdzie jest klucz?”.

Zabawa M-35

Opis zabawy

Pokaż dziecku dowolną ilustrację i wspólnie opowiedzcie, co się na niej znajduje. Podpowiadaj mu, o czym ma mówić. Na początku nadajcie obrazkowi ogólną nazwę, np. „Zima”.

Potem poszukajcie różnych szczegółów i opiszcie je słowami. „Na obrazku jest bałwan, pada śnieg. Bałwan ma czerwony kapelusz i biało-czerwony szalik. Świeci słońce”.

Potnij obrazek na kilka części i poproś dziecko, by go ułożyło. Podczas układania przyglądajcie się poszczególnym częściom, a Ty przypominaj dziecku plan całego obrazka.

Walory edukacyjne

Rozwija mowę czynną, pamięć i kojarzenie, uczy koncentracji uwagi, a także rozwija koordynację wzrokowo-ruchową.

Dodatek

Warto układać gotowe układanki składające się z kilku dużych elementów, np. mega puzzle podłogowe, puzzle w ramce lub na kołeczkach.

Zabawa M-36

Opis zabawy

Poproś, aby dziecko wybrało ulubioną maskotkę – będzie ona Wędrowniczkiem. Podawaj Wędrowniczкови polecenia dotyczące tego, w jakim miejscu w pokoju ma się znaleźć i co zrobić, a następnie wspólnie prowadźcie maskotkę we wskazane miejsca, np.

„Wędrowniczku, usiądź na stoliczku!” – posadźcie maskotkę na stole;

„Wędrowniczku, zajrzyj do szafy!” – otwórzcie szafę i zajrzyjcie do środka.

Walory edukacyjne

Uczy określania miejsca i położenia w przestrzeni różnych przedmiotów.

Dodatek

Zabierajcie Wędrowniczka na spacer: wspólnie zaglądnijcie pod ławkę, do piaskownicy, siadajcie na huśtawce.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-37

Opis zabawy

Zapytaj dziecko: „Co waży więcej: pół kilograma masła, czy pół kilograma cukru?”. Weź wagę. „Która pomarańcza jest najcięższa? Który ziemniak jest najcięższy? Które jabłko jest najlżejsze?”

O ile więcej waży ziemniak od winogrona? Jakie warzywo w domu jest najcięższe? Który owoc jest najlżejszy? Która zabawka jest największa? Ile waży miś?”. Ważcie i mierzcie, co się da! Zróbcie tabelkę i porównajcie wymiary.

Walory edukacyjne

Jest to dobre ćwiczenie wprowadzające zarówno pojęcie wagi, jak i wielkości.

Dodatek

Dziecko poniżej czwartego roku myśli, że w wąskiej i wysokiej szklance jest więcej wody niż w niskiej i szerokiej o tej samej pojemności. Gdy ukończy cztery lata, pokaż, że jest inaczej!

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-38

Opis zabawy

Najpierw układaj wzory z pionków. Ułóż pionki tak, jak przedstawiono na rysunku 1 i zapytaj: „Jaki to jest wzór?”

W tym ćwiczeniu używajcie pionków pogrupowanych w słupki, kolejno: 2, 4, 6, 8 itd. Zawsze pytaj: „Jak trzeba położyć kolejny pionek?”

Układaj wzory uczące odejmowania, dodawania (np. $2+2=4$, $4+2=6$) i mnożenia razy 2 i 3, (np. $2 \times 2=4$, $2 \times 3=6$).

Walory edukacyjne

Dziecko zauważa, że światem liczb rządzą wzory, które mogą być zabawne i ciekawe.

Dodatek

Aby urozmaicić zabawę pokaż dziecku, że wzory występują w świecie liczb, a także w świecie cyfr.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-39

Opis zabawy

Narysuj na chodniku bardzo duży zegar z wszystkimi godzinami. Poproś dziecko, by stanęło na godzinie 12 i przechodziło po kolejnych godzinach, wymieniając je. Gdy dziecko zna już wszystkie godziny, staje ono na środku zegara i przeskakuje na dowolnie wybraną przez Ciebie godzinę. Za każde dzieśięć prawidłowych odpowiedzi dziecko dostaje nagrodę.

Ćwiczenie można utrudnić, mówiąc „A teraz... jedna godzina wcześniej” albo „Jedna godzina później”.

Walory edukacyjne

Im częściej dziecko uczy się matematyki, wykonując ćwiczenia ruchowe, tym szybciej się uczy.

Dodatek

Podawania godziny można uczyć także w grze z kartami, na których zapisane są różne godziny (np.: 4:30), a zadaniem dziecka jest dopasowanie karteczki z rysunkiem zegara.

Zabawa M-40

Opis zabawy

W swoim otoczeniu szukajcie największych i najmniejszych przedmiotów. Możecie na przykład szukać największej i najmniejszej książki w domu, największego i najmniejszego obrazu lub zdjęcia, największego i najmniejszego garnka, krzesła, kwiatka i okna. Na dworze możecie szukać największego i najmniejszego drzewa, kamienia lub krzaka.

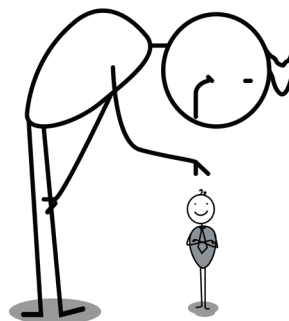
Walory edukacyjne

To ćwiczenie zachęca do obserwacji i pomaga dzieciom klasyfikować przedmioty ze względu na wielkość — jest to kolejna podstawowa zasada matematyki.

Dodatek

Można tę grę zmodyfikować i wymieniać rzeczy w kategoriach:

„duże, większe, największe” lub „małe, mniejsze, najmniejsze”.

Zabawa M-41

Opis zabawy

Przy użyciu stopera można rozwiązać poniższe zagadki:

- Ile podskoków/przewrotów można wykonać przez minutę? Najpierw postarajcie się zgadnąć. O ile się pomyliliście? Ile podskoków/przewrotów można wykonać przez dwie minuty?
- Ile czasu potrzeba, by wspiąć się na drabinkę? Ile czasu potrzeba na napełnienie wiadra wodą? Ile czasu potrzeba na napisanie imienia? Ile czasu zajmuje przejście dookoła pokoju? Ile czasu potrzeba na powiedzenie całego alfabetu? Najpierw postarajcie się zgadnąć. O ile się pomyliliście?
- Jak długo piórko spada na ziemię? A liść? A kawałek papieru toaletowego? A kamień?
- Ile czynności potraficie wykonać przez trzy minuty? Powiedzieć wierszyk? Policzyć do 100? Napisać alfabet od A do K?

Walory edukacyjne

Jest to bardzo dobre ćwiczenie doskonalące umiejętność liczenia. Dzięki niemu, liczenie oraz pojęcie czasu staje się dla dziecka ważne i zabawne.

Dodatek

Przy pomocy minutnika uczeń dziecko odgadywać, w jakim tempie upływa czas. Potem pokaż dziecku taką samą „jednostką” czasu na zegarze.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-42

Opis zabawy

Talię kart podziel na dwie części. Przed każdym graczem, na stole połów jedną część talii kolorem w dół. Po kolei, każdy odwraca jedną kartę i kładzie na środku.

Gdy kolejno zostaną położone dwie takie same karty (dwie piątki lub dwa króle), każdy z graczy może powiedzieć „Zabieram!” i położyć rękę na ostatnio położonej karcie. Kto zrobi to pierwszy, zabiera w nagrodę wszystkie karty, które leżą kolorem do góry. Wygrywa osoba, która ma najwięcej kart po ustalonym czasie gry lub po wyłożeniu wszystkich kart do końca.

Walory edukacyjne

Gra w karty pomaga dziecku szybko rozróżniać cyfry i rysunki.

Dodatek

Dla ułatwienia, na początku możecie grać tylko kartami z figurami.

Zabawa M-43

Opis zabawy

Wersja 1: Powiedz, że wykonasz dwie czynności, a zadaniem dziecka jest uważne obserwowanie. Na przykład, możesz najpierw dotknąć swojego ucha, a potem nosa. Potem powiedz dziecku „Teraz ty” i zadaniem dziecka jest powtórzenie czynności. Gdy dziecko umie powtórzyć dwie czynności, należy dodać trzecią, a potem czwartą.

Wersja 2: Dotknij kolejno dwóch przedmiotów i po 5 sekundach poproś dziecko, by powtórzyło sekwencję w tej samej kolejności. Ćwiczenie będzie zabawniejsze, jeśli będziecie dotykać przedmiotów magiczną pamięciową różdżką (np. drewnianą łyżką!).

Walory edukacyjne

To ćwiczenie pokazuje, że łatwiej zapamiętać rzeczy śmieszne i wyjątkowe, niż zwyczajne. Ta lekcja bardzo przyda się dziecku.

Zdanie dnia

Przy śniadaniu ustalcie, jakie słowo (lub zdanie) zapamiętacie danego dnia. Zdania powinny rozwijać słownictwo — np. „Siedem szmaragdowo zielonych żab skakało na liściach lilii wodnych”. W ciągu dnia wielokrotnie proś dziecko o powtórzenie zdania. Najpierw poproś o powtórzenie zdania po 30 minutach, a potem w odpowiednich odstępach czasu. Stopniowo zwiększaj liczbę zapamiętywanych słów i/lub odstęp czasu, po którym dziecko ma powtórzyć zdanie. Zdania powinny być wyjątkowe i bardzo zabawne. Jeśli dziecko uczy się obcego języka, można w tej zabawie wykorzystywać słówka z tego języka. W ten sposób ćwiczenie spełnia dwa zadania.

Dodatek

Powiedz dziecku, by wykonało trzy czynności, ale ich nie pokazuj — tylko powiedz, co dziecko ma zrobić. Powiedz, że będzie łatwiej, jeśli na głos (lub w myśli) powtórzy usłyszane instrukcje.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-44

Opis zabawy

Zaproponuj dziecku zawody z dinozaurami:

„Licz od 20 do 0, a ja będę mówić słowo tyranozaur. Potem się zamienimy. Zobaczmy, kto więcej razy powie słowo tyranozaur”.

Jeśli dziecko podejmie wyzwanie, zapisz na kartce papieru liczby od 0 do 20 od lewej strony do prawej. Zadaniem dziecka jest odszukanie liczby 20 i liczenie do zera. Gdy dziecko odlicza, mów przez cały czas słowo tyranozaur, a na oddzielnej kartce papieru zaznaczaj każde powiedziane słowo. Potem zamieńcie się rolami. To ćwiczenie można dowolnie zmieniać.

Na przykład: „Zapinaj guziki, a ja będę liczyć piątkami do 100” itp.

Walory edukacyjne

Ćwiczenie doskonalące umiejętność liczenia.

Dodatek

Można dowolnie zmieniać sposób liczenia. Na przykład:

1. Ile zapiszesz kolejnych cyfr, zaczynając od 1, gdy ja będę liczyć od 32 do 11?
2. Jak daleko zajdziesz, jak będę liczyć od 50 do 100?
3. Ile monet wrzucisz do kapelusza, jak będę odliczać od 38 do 18?

Potem zamieńcie się rolami.

Zabawa M-45

Opis zabawy

Zacznij zdanie: „Ziemniak to...”. Zaczekaj, aż dziecko odpowie – zwykle w odpowiedzi usłyszymy: warzywo. Jeśli dziecko odpowie: „Jedzenie”, odpowiedź jest również prawidłowa. Jest to także okazja do rozmowy o tym, czym są różne kategorie.

Inne pomysły:

spódnica - ubranie

samolot - środek transportu

wołowina - mięso

złoto - metal

tenis - sport

trąbka - instrument muzyczny

kiwi - owoc i ptak

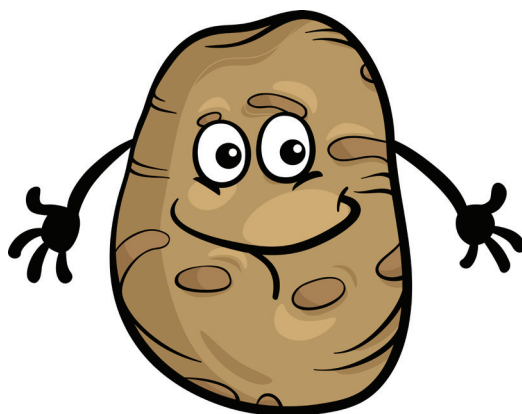
Rozpoczynając grę, naprowadź dziecko na sposób myślenia kategoriami, mówiąc na przykład: „Królik to zwierzę. A wróbel?”.

Walory edukacyjne

Pomaga dziecku zrozumieć, na czym polega klasyfikowanie i zachęca do logicznego grupowania elementów.

Dodatek

W dalszej kolejności można wprowadzić dziecku kolejne grupy: zawody, waluty, kraje, meble, owady, gady, rośliny itd.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zabawa M-46

Opis zabawy

Gdy dziecko ma zadanie do wykonania, zaproponuj, by skończyło, zanim doliczysz do...

Przykład: „Umyj ręce, zanim doliczę do 20”.

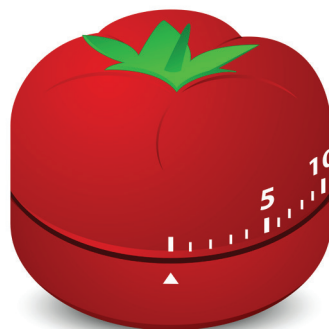
„Założ pidżamę, zanim odliczę od 10 do 1”.

Walory edukacyjne

Zdziwisz się, jak szybko dziecko nauczy się liczyć dzięki tej prostej zabawie. Możesz w ten sposób nauczyć dziecko odliczać na przykład od 20 do 1, co 2 (liczby parzyste lub nieparzyste), a nawet co 3 — w ten sposób dziecko pozna podstawy mnożenia.

Dodatek

Jeśli nie masz dla dziecka prawdziwego zadania, wymyśl coś śmiesznego na poczekaniu, np.: „Przejdź przez pokój na palcach, zanim doliczę do ...”.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

